

LOS RESISTENTS DE
JAN PETIT-QUI-DANÇA

pèça escrivuda per YVES GARRIC

arrevirada gascona de M.JO HUSTAIX-ETCHEVERRY
per LOS COMELODIANS DE SAUT DE NAVALHAS

PROLÒGA

(la canta de Jan Petit, cantada per mainats...Arron un moment, que baisha...)

VOTZ DE MAINAT (off) - Mes, perquè dança Jan Petit ?

VOTZ ADULTA (off) - Perqué dança Jan Petit ? E donc, qu'estò ua dròlla de dança ...e ua dròlla d'istùera...plan trista ...

Jan Petit que vivè a Vilafranca de Roèrga, en 1643...

Qu'èra medecin e atau, tot dia, qu'avè lo parat de constatar la misèra deu monde rurau. Lavetz, que prenó lo partit deus Croquants, d'aqueths paisans harts de pagar impòsts e corvadas. E, au cap de la lor susmanta, que's pensà poder negociar dab las autoritats, pr'amor qu'èra òmi de patz. Mes, que'u gahèn per trahida, que'u condemnèn a estar arroderat. E aqui, estacat a l'arròda, qu'estò trucat com tèrra...Quan lo borrèu l'esglaiishè lo pè, e la cama, e lo braç, e la man, e lo dit, e lo cap ...atau que dancè ua dròlla de dança lo praube Jan Petit...

E atau lo suplici de Jan Petit qu'estò guardat dens la memòria deus òmis gracias a ua cançoneta de mainat... E vedes, shens ac saber, en cantar "Jan Petit qui dança" que hès viver lo sovier d'un òmi de ben, d'un resistent qui sabò díser non a l'opression deu praube monde.

(la canta que tòrna pujar)

*** HEITA 1 ***

Avant-scène. Piboleta (còccinèla) qu'arriva en volar e en cantar, puish que's pausa.

PIBOLETA - *(que vòla, en cantar)*

Vòla, vòla, vòla,
Damiselòta deu Bon Diu
Vòla, vòla, vòla,
Piboletòta de l'estiu
Tira't au mei lèu deu poshiu...
Blavets e paparòcs, adiu !
Pramor, doman la pollucion
De nos auts tots qu'aurà rason.

(que's pausa e que's gaha ua masca a gas e d'ua votz hèra " hôtesse de l'air") ...

Daunas e mèstes, mesdames et messieurs, ladies and gentlemen, piboletas e sautaprats, damisèlas de Paris, shishanglas e lusèrps, ahromigas e mosquilhs, escarabalhs e chacadits...la vòsta atencion, que v'ac prei. Dens lo sacotòt que v'an balhat, que trobaratz ua masca a gas com aqueth, dab un papelòt qui v'explicarà l'emplec d'aqueth manigtle sapient. Escotatz donc çò qui cau har en urgéncia si per maishanta escadença e'vs recebetz suu nas ua descarga imprevista d'engrèish o desèrbant, o aute produit chimic dangeròs...

(que mima com dens un avion)

Que gahatz la masca atau ... Que ve la honhatz suu mus atau, dab aqueth elastic ...Que'u guardatz plan sarrat suu nas e sus la boca dinc a la fin de l'alèrta. E que pregatz lo cèu, atau...*(que's hica en posicion de pregaria)*

- Que s'enten ua bramada de sirèna -

UA VOTZ OFF - Ceci n'est pas un exercice !

PIBOLETA *(espaurida)* - A ! Mon diu ! Que s'i tornan !

LA VOTZ OFF - Je répète : ceci n'est pas un exercice !

PIBOLETA - E donc, la practica qu'aurà lèu seguit la teoria ! tà delà ! Halar que cau ! Masca o pas, jo que m'en vau anar veder dens lo camp deu vesin se lo trauca-camin ei mei tenhèr.
(que feneish de hicar la masca e que sort a huec !)

*** HEITA 2 ***

(Apitat sus lo son tractoras, Roflaquet, gran paisan de la plana de Nay, que canta tot en espartir un dròlle d'engrèish, blu "fluo"). Aire "los Piquetalos"

ROFLAQUET

Hardits, hardits qu'èm tots au milhocar
Dens la plana deu gave.
Beròis cabelhs que podem presentar.
Arren no'ns pòt esmàver,

Rendament ! Rendament !

Sonque ua lei : escanar lo petit
Arrecapta'ns tostemp drin mei de tèrra.
Podem vantà'ns d'aver bon apetit
Entau profieit que hèm tostemp la guèrra.
Ne sabem pas çò qu'ei d'estar feniant
Haut diu vivant !

(*Arroncada d'un avion qui s'aprèssa. Lo pilòte, tot de verd vestit, que sèmia granas a la volada*)

* HEITA 3 *

Purmer passatge: **Lo B. Verd** (*tot en semiar*) Granas de paparocsCardons taus asolots...

Roflaquet *que s'arresta. Suspres* : "Lo Baron verd !"

Que basha deu tractor, que jeta la casqueta au sou, que crotza los bras.

"Lo Baron verd !!", *las mas au cap*

Dusau passatge : **Lo B. Verd** (*en semiar*) Seleccion de floretas deus prats

Pimpanèlas e pè de gats.

Roflaquet *que s'arrevira* : A! Salòp, lo qui es ! (hèra esmaliciat)

Calhaus : Attend ! Se't gahi!! (hòu de malícia)

Calhaus : Pelier, lo qui es !!!

Tresau passatge : **B. Verd** *que part d'un grand esclacarrat*

ROFLAQUET - Macarèu ! Gran hilh de puta ! Ve-t'en mei luenh semiar lo ton salopèr ! Fot-nos la patz ! Aciu qu'èm paisans sérios ! Qu'avem de har rendament, nosautes !!(*que's deisha cader de jolhs e que's hica a plorar, las mans a la cara, chemican. Qu'arriba lavetz Piboleta, que's a tirat la masca*)

PIBOLETA (*dab estrambòrd*) - Visca lo Baron Verd, l'amic de la Natura !

Profièit e rendament, perdui, jamei ne's cura.

Que va tostemp semiant, au som de son avion

Flors entaus parpalhons. Contra la pollucion,

Lo noste chivalièr, contra los desèrbants

Baron verd en d'abans ! Baron verd en d'abans !

(*avant la darrèra frasa Roflaquet, arraujòs, de pès, qu'arronça calhaus que cap a Piboleta*)

Fot - me lo camp, tu tanben, morpionòta

(*puish que torna pujar suu tractor e que se'n va*)

PIBOLETA - E òc ! Mes, çò que vau har, jo, adara ? Dab la pishada de desèrbant qu'a fotut lo Roflaquet sus las cantèras, aqueth camp de milhòc qu'ei emposat per ueit dias, au mens ! Quan pensi ! Çò qu'ei podut saunejar a d'aquera plana milhoquèra deu gave. " Lo rèbe ! ce'ns disèn, au Centre de Formacion de las Coccinèlas ! O ben quidò ! Berdia colhonada, tè!

O mes, que sei çò que'm demora a har : halar e a hum tà casa !

Crevar per crevar...meilèu crevar au país ! ...

Vam ! Si la meteò ei bona, abans la nueit, que poish estar a noste.

(que's gaha lo micrò de la soa radiò)

Allò ...Aciu Delta - Sierra - Ròmeò ...Qu'apèri Tor de Contròtle deus Insectes ...

TOR DE CONTRÒTLE - Aciú Tor de Contròtle deus Insectes (x 2)... Delta, Sierra, Ròmeò, que'v escoti ...

PIBOLETA - Delta Sierra Ròmeò ...Que'vs recébi 5 sus 5 ...Que voirí conéisher las condicions tà préner l'aviada ... a vos ...

TOR DE CONTRÒTLE - Cèu desgatjat ... Vent de Nòrd à Nòrd-Oest de 3 a 4 nods... temperatura au sòu, 20 degrès ...QNH 1018 milibars.

PIBOLETA - Plan rebut, Tor de Contròtle, merci ... Acabat ...
Hèra plan. Anem, Piboleta, en d'abans !

(que s'envola en cantar)

Vòla, vòla, vòla,

Damiselota deu Bon Diu

(escurada dab cançon de Jan petit)

* HEITA 4 *

(Dens la sala comuna d'ua bòrda prospèra. La familha Lacassanha qu'acaban de disnar tot en espiar lo jornau televisat)

LO PRESENTATOR - Daunas e mèstes, bonser. Plan vienguda sus Tele- Occitania entà las informacions de 20 òras.

ROSETA - A , bòm ! Que s'i hén a parlar patoès a la tele, adara ? Qu'at auram tot vist ...
Tè!...Qui vòu féner la salada ?

ESTEVE - A tu, hou ! Qu'ès en retard ! Los Bascós, beth temps a, que s'espian Euskal-
Televista.

LO PRESENTATOR - Lo President Clinton qu'a tostemps a còr de tiéner lo baston de gendarme deu monde a maugrat deus chepics causats per l'ahar Levinski; que s'aprèsta donc a fòter suu mus deus Iraquiens tà muishar que ne vòu pas baishar culòtas devant Saddam Hussein com devant Monica.

Lo President Eltsine que s'ei escadut a har quate pas en d'abans, tot solet, tà arcuelher lo President chinés, devant la pòrta de l'espitau on pren quauques vacances plan meritadas.

ROSETA - Mes fenitz donc aquera salada !

ESTEVE *(en se n'arrider)* - Cho ! Cara't ! Escota donc ! Que cambia drin de las informacions presentadas sus T F 1 !

LO PRESENTATOR - Que podem donc continuar a har confiança aus grans d'aqueste monde tà desmesclar las cameligas qui escanan la planeta.

Tornem tà noste, on los problèmas ne hèn pas rhèita, malaja !

Un paisan de la plana milhoquèra deu gave de Pau qu'a avut lo triste privilègi de recéber la visita deu famós Baron Verd. Despuish mes e mes, la policia n'arriva pas a gahar aqueth as deu volant. En efèit qu'arriba per suspresa, au volant...deu son avion, que vòla a hèra baisha altituda tà escapar aus radars. E, aqui, en rasa-mòta, au-dessus deus camps, que larga granas d'èrba deu diable, èrba a can, e autas maishantas èrbas entà har mentir l'arrepoèr qui ditz : "mala èrba que's semia tota sola" !

MAURICI - Aqueth salòp ! Que te'n foteri, jo, de semiar maishanta èrba ! Qu'avem avut pro de mau e que'ns costa pro car, diuivant, tà las eliminar, dab las nostas potingas quimicas ! ...

LO PRESENTATOR - Escotatz lo testimòni de la soa darrèra victima, Mossur Edmond Roflaquet.

ROFLAQUET - Lavetz, qu'èri suu tractor ... E puish qu'èi entenu la bronitera d'un avion ... Bòm, lavetz, n'èi pas prestat tròp d'atencion ... Lavetz, còp-sec, qu'èi sortit, tè, d'acerà, de darrèr aqueth bosquet ... Lavetz qu'èi vist lo pilòte, tot vestit de verd, dab ua masca verda ... Lavetz, qu'èi de tira comprés qu'èra eth... Lavetz, que's hicà a getar aqueras granas de malur suu men milhòc ... E lavetz, n'èi pas podut har arren ...
(que's hica a plorar e Piboleta, portant un petit baluchon, que passa en har un signe de la pata, con tà diser adishatz)

LO PRESENTATOR - E lavetz, a hèit domau ?

ROFLAQUET - Pensatz ! Tota la mia recòlta qu'èi fotuda ! Un camp com aqueth ! Seishanta cinc sacs d'amònitra qu'i aví esparçut ! Qu'èi ua catastròfa !

LO PRESENTATOR - Navèra peça donc a hornir au dossièr dejà hòrt espés d'aqueth ahar deu Baron Verd.

Adara, lo Torn de França. A huec de calhau, dab los nostes hardits champions ... qu'an atacat lo Tormalet de cap ta mieidia ...

MAURICI - Estupa aquò ! ...Seishanta-cinc sacs d'amònitra ! A ! Lo macarèu ! Mès çò que foten donc, los gendarmes ! Au lòc d'emmerdar lo monde suu bòrd de las carreras dab los radars, que harén mièlher de susvelhar drin los camps, tè ! En tot cas, qu'aquet hilh de puta ne s'avisí pas de viéner virolejar per aciu ...Pr'amor jo que te'u hèi petar lo mus d'un cop de ... e viste hèit, que pòts credém!

(A Esteve qui s'escana d'arrider despuish la debuta d'aqueth reportatge) E tu, çò qu'as a te'n arrider com un tistèth ?...Que harés mièlher de'm fenir aquera salada, tè ! ...

ESTEVE - Non, mercí, pair. Qu'èi dejà tròp minjat. Que cau qu'i ani ...

ROSETA - Mes, on t'en vas córrer enquèra ? ... Adara, qu'èi tot ser mossur que's va arrosegar las culòtas, Diu sap on !

En tot cas, ne t'en tornis pas tròp tard, pr'amor, nos que'ns hèm sang de vinagre !

MAURICI - Quiò ! quiò ! Beròi qu'ei de hestejarmes lo matin que's cau llevar entà mòlher ! Que sauràs, praubin, que ni jogador ni caçador, n'an pas jamei bastit maison ! ...

ESTEVE - Ne'vs en hasquitz pas. Doman matin, a cinc òras, que serèi de pès. Pr'amor que compti anar tau ceths, abans de mòlher.

MAURICI E ROSETA (*amassas, estavanits*) - Taus ceths ??

ESTEVE - Òc ...que's pareish que sòrten. L'Emile de Bòrdabèra que se n'a pleat un peiròu, au vrèspe.

MAURICI - L'Emile de Bòrdabèra !...Quiò ! Que'u vaga, ben, ad eth ! Mes tu ...(*en han la morala*) dab ua propietat com la nosta, ne baga pas de saver si los ceths e sòrten o non ! Qu'avem un hardèu d'aucupacions mei seriosas a casa !

ROSETA (*en pausant la man suu front deu hilh*) - N'ès pas malaud, au mens ? Que't tròbi dròlle despuish quauque temps. Que diserèi au medecin de't marcar quauques fortifiants, quan vieni ...

MAURICI (*esmaliciat*) - Fortifiants ! Quiò ! Potingas ! Qué haré miélher de fenir aquera salada, tè ! E donc, puish qu'arrés ne la vòu pas, balha'm aquò, que t'ac prèi. Ne la vau pas deishar pèrder, totun. (*Esteve que's lhèva, tà partir*) Dab tot l'engrèish qu'i hicam dessus, que's costa pro car ... E tu, que t'aurés podut demorar tà la pregaria. (*que's honha la salada dens la boca*). (*A la hemna*) : Vam, e l'envias ?

ROSETA (*en se llevar*) - E disém las litanias ?

MAURICI (*tostems la boca plea*) - A ! quiò, se vòs, tè ! las litanias !
(*que's lhèva eth tanben*)

ROSETA (*recitant*) - Senta Rentabilitat ...

MAURICI

- Balha's la lutz de la toa vertat ...
- Senta Competitivitat ...
- Guarda-nse de la solidaritat ...
- Sents quòtàs ...
- Esclaishatz los praubàs...
- Senta Productivitat ...
- Balha's hòrt de quantitat ...
- Senta prensa de hauta densitat ...
- Sias tostems en bona santat ...
- Sent ensilatge ...
- Balha'nse coratge ...
- Sent Profieit ...
- Tira'nse de d'òra deu lhèit ...
- Senta estabulacion ...
- Hasquis quantitat e produccion ...
- Sent enseminator ...
- Muisha't a la hautor ...
- Sents aliments complets ...

- Sent lisèr ...
- Pishatz tostems vòste salopèr
- Sent crib ventorút ...
- Guarda'ns la moneda e l'escut ...

- Engrèishatz nostes polets ...
- Sent Credit ...(3 còps)
- Escana los petits ...(3 còps)

(Roseta que lhèva la taula)

MAURICI *(en plegar lo cotèth)* - Com disè lo praube pair : "La pregària, la pishadòta, e au lhèit dens la crampòta ".

(que s'aprèsta a sortir. Tot d'un còp, los cans que's hican a nhaular. Maurici qu'espia per la frinèsta)

- 6 -

MAURICI - Cho ! Quauqu'un suu camin ! E qu'ei ua hemna ! Qu'arriba a tot doç ... Qu'a un barròt a la man ... e qu'ei vestida de negre de pè en cap ! Çò qu'ei aquera biaça sus l'espata? ...Mes que diserén ua qui va mendicant...

ROSETA - *(Que cor de cap a la frinèsta)* Ua mendicanta !?

MAURICI - Que s'estanca a la hont ...

ROSETA - Se beus d'aquera aiga, praubina, que te'n vas gahar ua caguèra !...*(silenci)*. Tè ! Aquera n'ei pas l'auta ! E ...que hè plan mei de trente ans que n'avem pas vist un praube rondalejar per aciu ... Lo darrer qu'estó lo Jan de las Marias.

MAURICI - Òc ...mes que's pareish que tornan arribar en fòrça, los praubes. Los "navèths praubes", que'us apèran a la tele. Tè, desempuïsh que n'enteni a parlar, plan content que soi de'n véder un especimèn ...

ROSETA - Mon Diu ! Que ns'arriba aciu !

MAURICI - Que te'u largui los cans, que vas véder aquò, se te la vau sortir de la halha ! ...

ROSETA - Que t'ac prèi, maluròs ! lo praube papa que disè : renviar un praube shens l'i har l'aumoina, que pòrta malur ...

MAURICI - Vam, balha'u laveth quauquarren, a mens que ne's sèrvi tota soleta ...As plan barrat las garias ?

ROSETA *(inquièta e shens l'i tornar responsa)* - L'aumoina...l'aumoina ..E çò qu'ei au dia de uei har l'aumoina ?...Çò que'us cau balhar, adara, aus praubes qui passan ?

MAURICI *(ironic)* - E lo minimòm sindicau, tè ! N'as pas sonque demanda'c au sindicat deus praubes. Que n'i deu aver un. Uei lo dia, tot lo monde que son sindicats, lavetz ...

ROSETA - Mon Diu, aquera hemna qui arriba ... e qu'avem fenit lo pan ! Que n'ei plan un tròç au congelator ...Lo pan, aquò que's deu har tostems entaus praubes .

MAURICI - E quiò, atau ! Hica'u pan congelat hens lo sac, sus l'esquía! se'i entecada arron, lo sindicat deus praubes que't van cercar histoèras !

ROSETA - A tu, hòu !...E si l'i balhavas quauques sòus ? Sèi pas, jo, 10 liuras ? 20 liuras ?

MAURICI - E òc ...e perqué pas 50 o 100, tant qu'i ès ! ...E i la nosta falta a nos, s'ei praubas, aquera hemna ? Mes tanben, los praubes ...se son praubes qu'ei pr'amor d'ac voler plan. Dab tot lo tribalh que i a per aciu, ne s'i pòt pas solament trobar un vailet. Mes lo monde tanben, qu'ac vòlen tot : e lo frigò, e la tele, e lo SMIC, e las vacanças ...
Escota, balha'u çò qué vòs, mes ne la deishis pas entrar ..
(los cans que nhaulan de mei en mei hòrt e que s'enten trucar a la porta. Roseta que se'n va en còrrer de cap a la tireta deu bufet tà préner lo pòrta-moneda).

*** HEITA 5 ***

(la hemna qu'entra shens atènder de n'estar invitada)

L'INCONEGUDA - Adishatz la companhia !

ROSETA - A ... adishatz !

MAURICI *(ironic)* - Atau, tè! Hètz com a vòste. N'i a pas nada rason de's hicar mau a d'aisa, hé !.

L'INCONEGUDA - Dab aquera mania qu'an lo monde de deishar cridar la television, ne podém pas mei saber se v'an entenut a tustar

MAURICI - A noste, a d'aquesta òra, qu'ei estupada la television. Pr'amor, a d'aquesta òra, nos, que n'avem pro .. Que voi díser que n'èm harts de fatiga, lavetz, a d'aquesta òra, nosautes, ne pensam pas sonque a ua causa : ana'se -n tau lhèit ...Lavetz, s'avetz sed, bevetz un còp e har lutz ! shens ve comandar*(a Roseta)* Vam, balha'uqu'at saps plan ...

L'INCONEGUDA - O mes, cho, atendetz ! Ne ns'èm pas plan compres. Vertat qu'ei, que beverí plan un copilhòt ...mes ne v'imaginatz pas totun que soi aciu ta'vs demandar la caritat ?! ...*(en espian Roseta qui arriba lo porta-moneda a la man, que part d'un esclacarrat)*
Aquera n'ei pas l'auta ! Per exemple ! *(que beu un còp, tot en se n'arrider e còp-sec que hè la grimacha)*

A ! Francament ...aquera aiga ne vau pas l'aiga de la hont ...òc que'm sovieni quin èra leugèra e frescòta tanben au mei caut de l'estiu ...*(Maurici e Roseta que s' espian de mei en mei estavanits)*

Que'n volí béver en d' òra, mes qu'ei cambiat d'avís, quan èi vist tots aqueths bastiments tau bestiar, a l'entorn ...sustot aquera "porcherie industrielle"dià ! que'm soi dita, aciu que i a de qué emposoar tota l'aiga deu parçan ! Digatz-me...que va beròi, lo vòsta ahar ? ...

MAURICI - Se v'ac demandan Mes totun qué çò que voletz ?

L'INCONEGUDA *(que lleva lo cap e que's hica a la lutz)*- Lavetz, tot de bon, ne'm reconeishetz pas ? ...E òc, ne'i pas solament la hont qui a cambiat !Segur, las misèris ne'vs hèn pas vàder joens ! ...

ROSETA - Aquò, per exemple ! Qu'ei Elià ! Elià de Còstas !

ELIA - E òc, Roseta ! Que soi urosa que ne m'agitz pas tot a fèit desbrembada !

ROSETA (*esnavuda*) - Elià de Costas ! La hemna de Jan !!

ELIA - Quiò, la hemna de Jan, com disetz ... e la vòta anciana vesia, pendent ...quant de temps, dejà ?... onze ? dotze ans ?...

(*Maurici e Roseta que baishan lo nas, embarrassats*)

ELIA - Figuratz-ve que passavi peu parçan ...(*misteriosa*) e òc, que viatgi hèra, aquestes torns ...e que'm soi dita : tè ! e s'anavi har ua petita visita a Lacassanha ? ...

ROSETA (*a Maurici*) - Elià de Còstas ! E te'n rendes compte !

MAURICI (*agressiu*) - E òc que m'en rendi compte ! E après ?

ELIA - E lavetz, Maurici, n'ètz pas content de'm tornar veder ? ... Après tant d'annadas ... A jo, que'm hè gai ... òh ! que'm pinhica drin lo còr, mes enfin, qu'ei la vita ! ... Vosautes dus, n'avetz pas tròp cambiat ...drin forçat, lhèu ... E òc, quan tribalhan hèra, com vosautes, l'estomac qu'apèra ! ... Avetz tostemps bon apetit, los dus ? ...(*que's hica a inspectar la sala comuna*) E que vei, n'avetz pas nada rason de'vs privar de quauquarren ! ...(*que s'apita dret devant eths, miaçanta*) Mes totun, que'vs deveretz drin surveilhar ...pr'amor, sabetz, còps qu'i a, la malaudia qu'arriba de tròp plan suenhar's... Que cau har atencion ...

MAURICI (*de mei en mei enerviat*) - Bòm ! Qué çò que voletz, a la fin ? Ne'm vatz pas har créder qu'ètz tornada antà-ci tà comentar la qualitat de l'aiga e constatar qu'avem pres quauques kilòs ! Çò qu'atendetz de nosautes ? Tot çò qui ei arribat ... n'ei pas totun la noste falta ! ... Se voletz minjar un tròç, qu'ad cau diser, mes viste ...e après deishatz-nos anar tau lhèit, avetz comprés?

ROSETA (*timidament*) - E voletz ua moleta, lhèu ? ...

ELIA (*ironica*) - Ua moleta shens copar ueus ? ... Non, merci, Roseta. Figuratz-ve que'm soi aufèrt un petit pique-nique debath deu gran perèr deu prat de Mondina. (*trista*) Praube Mondina ! Quan pensi qu'estò la fiertat deu béu'pair. Tota la soa vita que l'avè passada a embeudar pomèrs, pruèrs, perèrs deu país; qu'èra lo sol a n'aver conservat las espècias. Que'm brembi d'aqueras petitas peras de l'abòr, pas guaire mei gròssas qu'esquilhòts ...que las minjavam cueitas, enquèra bruslantas, dab castanhas ... E donc, lo bulldozer qu'a plan trivalhat a Mondina, a çò qu'èi vist. N'i demora pas mei arren ... sonque lo vielh perèr...N'ei portant pas aqui qui vatz har hère de hén !...

Tè, au vrèspe que soi tanben anada dinc au Molin deu Vergèr. Lo molin deu Vergèr ! Lo paradís de Jan ! Mainat, qu'i miava las vacas a pèisher. Que l'adorava a d'aqueth molin. Dab ua esplinga, que's fabricava un am ... Quan ns'èm coneishuts, qu'ei aqui que'ns rencontravam. Que'u vei enquèra . Suu pontet, que clucava los uelhs e que'm disè : "Sent ...sent aquera aulor d'arriu, de plantas d'aiga" ...(*que plora mes que's torna gahar*) Au molin deu Vergèr tanben, lo bulldozer qu'a plan trivalhat. Çò qu'avetz hèit de l'arriu ? Que l'avetz canalisat, de segur ! Qu'èi vist qu'avetz pujat la vielha mòla dinc aci, au miei de la cort. Felicitacions entaus geraniòms, Roseta !... Aquera mòla ...un dia, Jan que m'avè potoat hòrt ...tan hòrt ...que senti enquèra la frescor de la pèira sus l'arréa ...Que'm disè qu'èri beròia com lo hroment, doça com la haria ...

MAURICI - E va durar longtemps aqueth cinema ?!

ELIA - Òh ! non ! Ne n'i a pas tà hèra, d'aqueth "cinema" ! Abans que non parti, ne'm demandatz pas novèlas de Jan ?

ROSETA - ...Que disèn qu'ératz partits de cap a Tolosa ...

ELIA - E òc ...mes un paisan shens la tèrra, e sabetz ...açò ne balha pas arren de bon ...Qu'ei vertat, ne podetz pas saber, vos !... E un paisan a la vila, lavetzenquèra mei mechant ! E atau, tè, lo men Jan, un dia que n'avò pro e que's passè la còrda au còth ...

ROSETA - Mon Diu !

ELIA - Qué ? "mon diu...mon diu !" Perqué "mon diu" ? E'vs voletz enquèra arrecaptar lo Bon Diu entà vos ? ... N'agitz pas paur, non, Jan que va hère plan !...Mes, sovent, en se lhévar lo matín, que jura qu'un dia, autant vertad qui s'apéra Jan, qu'anerà demandar comptes a tots los salòps qui n'en pas llevat lo dit quan n'avè besonh, mes au contrari, qu'en atendut que sia escanat, tau panar las tèrras....Que i a, Maurici ?...N'etz pas ad aisa ? N'agitz pas paur, n'ei pas dab jo, non ... Mes un dia ... qui ac sap ?...lhèu que tornera entà'vs copar la gula, com ad a sovent prometut ! ...

MAURICI (*criant e l'amushant la pòrta*) - Pro atau ! Fotetz lo camp d'aciú !

ELIA - E vedetz, n'ei pas un vèire d'aiga, ni tanpauc ua peçòta, qu'èri jo vienuda cuélher aciú ...mes ua paraula, un mot de degrèu ...un gèste de compacion ... Mes que me'n torni lo sac vueit... e lo còr macat ... (*que's vet ua larma sus la soa figura e que sòrt*).

*** HEITA 6 ***

(*lo coble que's demora ua pausòta silenciós*)

MAURICI (*qui's torna gahar*) - Non mes ...quin aplom !

ROSETA - Que tremoli com un junc dens l'aiga !

MAURICI - A ! Mes ... que te la n'èi sortit l'enveja, he, jo ! ...As vist aquò, quin te l'i èi copat la shiuleta ? Se cred, aquera vielha broisha, se cred impressionà'ns dab las soas grimaças !! ...(*que s'en va tà clavar la pòrta*)

ROSETA - (*esvariada*) Mon diu ! Que'n soi segura, que van tornar los dus a nueit ! Que'ns preparan un maishant còp, que't digui ! Que cau aperar los gendarmes !

MAURICI - Deisha los gendarmes tranquilles, que t'ac prèi ! Jo, ne'm va pas empaishar de dromir, que pòts créder !
(*que se'n torna de cap a la pòrta tà verificar s'ei plan barrada*) Vam, tau lhèit ! Doman qu'avem 3 ectaras d' arredalh a rentrar.

ROSETA - E Estève, diu sap a quina òra se'n va tornar ! ...Que çò que'u gaha adara, ad aqueth, a córrer atau sagòrra e magòrra ?

MAURICI - E que t'ac demandas ! Quauque fumèla qui l'aurà tocat l'ueilh ! Òc mes, après tot, que seré temps que se'n tròbi ua ... Dab la proprietat qu'avem !

ROSETA (*era tanben que se'n va de cap a la pòrta tà véder s'ei plan barrada*)

A ! per aquò, de segur, ne vau pas barrar l'ueilh de la nueit !
(*que se'n van tà sortir quan s'enten lo motor d'ua autò arribar a huec. Los cans que's hican a nhaular . Que's demoran petrificats sus plaça. Còp de klaxon. Ua portiera claca*)

ROSETA (*complètement esvariada*) - Tè ! Que te l'aví dit : que tornan !

MAURICI - Ne t'en hasquis pas. Qu'èi çò qui cau entà'us recéber. (*que se'n va en córrer tà cercar lo fesilh. Que trucan a la pòrta*)

ROSETA - Qu'apèri los gendarmes ! (*que's precipita suu telefòne e que comença de har lo numerò. Maurici, lo fesilh a la man, que's hica a la frinèsta*)

MAURICI - Qui ei ?

UA VOTZ (*per dehòra, dab un fòrt accent estrangèr*) - Bonsoir, Maurice ! Ce seule moi ! Mais qu'est-ce que faites vous avec fusil ? Ce n'est pas guerre ! Attention que si vous sur moi tirez, vous risquez casser bouteille que je porte. Et ça dommage serait !

MAURICI (*a Roseta*) - Qu'ei Tulipa !

ROSETA (*estavanida*) - Tulipa ? (*que torna pausar lo telefòne*)

MAURICI - Quiò ! Tulipa ! E que i a quauqu'un dab eth ...

ROSETA - Cho ! Ne parlis pas tan hòrt ! Que ne t'enteni pas apera'u " Tulipa" ! (*que s'arrantja drin la rauba e lo peu*)

* HEITA 7 *

(*Maurici que se'n va tà orbir la pòrta e que se'n torna dab un òmi de la cinquantena e ua gojata d'un vintenat d'annadas. L'òmi que pòrta ua maletòta a la man e ua botelha de champanha devath deu braç*)

L'ÒMI - Bonsoir Rosette ! Comment vous ça va ? Votre mari toujours aussi fâché contre Europe ? Lui vouloir tuer nous ? Veut lui attaquer Hollande ?

ROSETA - Bonsoir, Monsieur Tulieuh ...Monsieur Van Der Dongen !

MAURICI - Vous comprenez, avec tous ces rôdeurs qu'on voit dans les journaux ...

VAN DER DONGEN - Je a vous présenter ma fille Gaudia. (*que la sarran la man*).

ROSETA - Elle vous ressemble ! Grande, blonde,...comme tous les Hollandais !

MAURICI - Mais, ne restez pas debout !

ROSETA - Vous n'avez pas soupé, je parie ! Je vous fais une omelette ?

VAN D.D. - Non ...Je à vous bien remercie. Nous avons en route dîné . Vous seulement apporter coupes (*que muisha la botelha*). J'ai bonne nouvelle. Bonne nouvelle pour vous et nouvelle bonne pour moi. Nous arroser !

GAUDIA (*que's clina de cap tau pair*) - Arroser ?

VAN D.D. - Dat betekent dat we het goede nieuws gaan vieren. (*Era qu'ei arridolenta*)

MAURICI - Vous avez des nouvelles du projet ?

VAN D.D. - Ja ! Je ce matin à Brussel . Commission tourisme européen donné accord notre projet . (*que tira papèrs de la soa maletòta*)
Ce matin, signature, là !
(*Maurici que pren lo papèr, que l'espia*)

MAURICI - Alors ...c'est d'accord pour le village hollandais ?

VAN D.D. - Commission donné agrément pour 150 maisons ...

ROSETA - Cent cinquante maisons?

VAN D.D. - Oui ...150 résidences vacances.

MAURICI (*que hè lo mus*) (*a Roseta*) - Mes on e las van apitar, aqueras barracas ? De tota façon, a jo que'm cau totas las bonas tèrras. Tot çò qui's pò cultivar, qu'èi entà jo !

VAN D.D. (*que s'en arrid*) - Pas un gros village! Plusieurs petites villages ! Maisons sur tous terrains en pente. Aussi aménager villages existantes déjà. (*que tira ua carta de la maletòta, que la desplega, que muisha dab lo dit*) Nous aménager Lahitau... Le Tucòu ...Lagrava ...Le Mastròt ...Casteret ...Lapeirada ...

ROSETA - Mes, qu'i demoran enqüèra monde, dens aqueths bordalats ! Sonque a Lahitàu, que i a 5 familhas !

MAURICI - E quid ! Mes que son bordetas. Petit ahar . Que s'i hèn enqüèra a bricolejar dab quauques vacas e mechants penens !

VAN D.D.(*que se'n arrid*) - Je étudié plan ! Je plan présenté à Ministère français agriculture et Commission européenne tourisme. Agriculteurs petits ces villages pas exploitations viables assez. Eux disparaître. Eux recevoir Prime Départ. Vous terres cultivables racheter. Je maisons

reprendre, reprendre aussi terres non cultivables. Ça, s'appeler "aménagement rural concerté".

MAURICI - Eh bé d'accord ...Je veux bien qu'on se concerte tous les deux.

VAN D.D. - Je à Brussel ce matin reçu assurance ce plan est accepté. (*qu'orb la botelha, que plenha los vèiras e que lhèva lo son*) Buvois à réussite grand projet franco-hollandais !
(*que tringlan*)

MAURICI (*après aver bévut un cop*) - Tot aquò qu'ei plan beròi. Mes ne soi pas segur que tots aqueths bricolors e volhen vender !

J'en connais qui refuseront rien que pour nous emmerder.

GAUDIA - Emmerder ? (*lo pair que l'explica viste hèit*)

VAN D.D. - Dat betekent : dwars zitten (*de cap a Maurici*) - Je déjà fait petit enquête ...Ici beaucoup petits agriculteurs, pas contents leur revenu . Primes intéressantes à eux seront payées. Très intéressantes primes Fonds Européen Réaménagement Rural.

MAURICI (*vueitant lo veire cuu sec*) - Aquera Euròpa, finalement, a jo ...que'm hè gai !

VAN D.D. - Pas besoin j'espère expropriation ...

MAURICI - Mais ça serait possible, s'il le fallait ?

VAN D.D.(*grimacejant*) - Ja ! Expropriation si nécessaire possible. Plan Réaménagement Rural prévoit mesures ... mesures ...comment déjà vous dites en français ? Mesures ...

ROSETA - Des mesures d'accompagnement, peut-être ?

MAURICI (*arrident*) - Quiò ! Com dises : d'acompanhament ...dinc a la gara e dab las maletas, en sus ! Tà que los ganha-petits ne hasquin pas poshiu aus autes, aus qui son capables de viver e tribalhar au país !

VAN D.D. (*qu'a sortit un papèr de la soa maletòta*) - Ça, là, est écrit ! (*que léi*) Article 29 : une fois établie la notion d'utilité publique, et après avoir épuisé toutes les procédures d'accord à l'amiable, l'Autorité de tutelle sera habilitée, pour mener à bonne fin le Plan Concerté de Réaménagement Rural, à utiliser toutes mesures contraignantes de ses ressorts et compétences.
(*que pausa lo papèr*) Contraignantes...ça est le mot que je chercher.

GAUDIA - Il ne faut pas utiliser ces mesures contraignantes-là ! Nous devons pratiquer la concertation. Tout le monde peut trouver son intérêt dans un projet comme celui-ci. Si nous savons bien l'expliquer, il n'y a vraiment aucune raison pour que les choses ne se passent pas bien.

ROSETA (*a Gaudia*) - Et vous, Mademoiselle, vous accompagnez votre papa ?

VAN D.D. - Gaudia finir études économiques. Puis rejoindre mon société. Elle très bien parler français. Pouvoir aider beaucoup dans mon projet avec la France.

GAUDIA - Je m'intéresse beaucoup au tourisme rural. Vous avez ici une région magnifique...avec des possibilités de projets fabuleux ! Vous ne croyez pas ?

MAURICI - Si, si ...tout à fait ! ...Y a sûrement pas mal de fric à gratter. Et faites-nous confiance qu'avec votre papa, on va s'en occuper !

GAUDIA (*estonada*) - " Fric à gratter" ...? Qu'est-ce que c'est, ça, "fric" ?

MAURICI (*s'en arrident*) - Bé ...l'argent, pardi ! Le blé, l'oseille, les Euros !! (*à Van D.D.*) Dis-donc, elle a encore des progrès à faire, en français, ta fille ! A l'école, ils ne lui ont pas seulement enseigné les mots les plus importants !

GAUDIA (*seriosament*) - Oui, bien sûr, il y a sans doute du "fric" comme vous dites à gagner ... Mais ce n'est pas une question de fric, seulement !

VAN D.D. - Gaudia intéresse beaucoup côté humain projet ...

MAURICI (*ne comprend pas*) - Le côté humain ? Ah ! oui : le côté humain ...Hé, cent-cinquante maisons, pardi ...ça doit bien représenter dans les cinq ou six cents personnes. Ça fait un côté humain hollandais important.
(*Gaudia que l'espia, suspresa*)

ROSETA - Bon, mais ... nous continuerons à parler demain ... Vous allez rester. Je vais vous préparer des lits ...

VAN D.D. - Je volontiers coucher avec vous, chère madame ...(*suspresa deus 3*) Je veux dire : à votre maison ... Nous excuser pas à vous téléphoner. Nous penser venir demain seulement. Mais je reçu coup de téléphone dans voiture. Je repartir Amsterdam demain matin très tôt...Ma fille Gaudia, elle, rester quelques jours dans région. Elle commencer préparer deuxième phase projet. Elle très bon contact avec gens. Elle pouvoir nous aider beaucoup.

ROSETA - Eh bé mais ...si elle veut rester ici !

GAUDIA (*hèra gaujosa*) - C'est vrai ? Je peux ?!

MAURICI - Bien sûr ! Vous savez, nous, à la campagne, l'hospitalité, c'est sacré.

VAN D.D. - Je ...moi ...vraiment beaucoup à vous remercier. Je pas à vous oser demander. Je content laisser ma fille avec amis.

ROSETA - Il n'y a aucun problème. Elle peut rester chez nous autant qu'elle voudra.(*à Maurici*) Il n'y a qu'a lui donner la chambre du pépé.

GAUDIA (*estonada*) - La "chambre du pépé" ?

MAURICI - On continue à l'appeler la chambre du pépé. Mais le pauvre papa, y a longtemps qu'il dort au cimetière.

VAN D.D.(*que torna plenhar los véires*) - Nous boire " coup de l'évier" avant z'en aller nous coucher. Demain, y a école.

GAUDIA (*hère estonada*) - Demain y a école ? Qui va à l'école demain ?
(*de cap tau pair.*)Wie gaat er morgen naar school ?

VAN D.D. - Nee, dat betekent dat er veel werk te doen is. *(que beven drin), (de cap a Maurici)*
Et surtout ...chut ! Projet encore top secret ! Nous travailler diplomatie ...Gaudia grande psychologue. Elle contacte petit à petit les gens. Elle sourire toujours . Toujours gentille. Elle véritable magicienne. Les gens aimer elle. Toujours à elle dire "oui" !

GAUDIA *(que s'en arrid)* - Parce que les gens me font confiance. Ils savent que je ne cherche pas à leur faire du tort; que je veux aussi leur intérêt !

MAURICI - Exactement comme nous, pardi !
Soyez tranquille, Tuli ...euh ...Monsieur Van Der Dongen : nous serons muets comme des carpes. Cette opération concertée ...personne n'en saura rien dans le pays ... *(Gaudia que l'espia arridenta e suspresa)* Santat, tè ! *(que vueiten los véires)*
(Maurici que's lhèva) Allons chercher vos valises !

* HEITA 8 *

PIBOLETA, *en cantar* "Aluca lo huec dens la chemineia, que torni ta casa ..." *(que se'n torna, drin espeluhada e trempada com un guit. Que desplega ua carta)*
Aqueth auratge au-dessus de Pau que m'a complètement partvirat lo plan de vòl ! Qu'èi perdut tres òras a virolejar !... Mes ne deurí pas estar tròp luenh de noste. Vam ... *(qu'aluca ua lampòta e qu'espia la carta)*. Vam ... Donc, lo Zenith que l'èi per darrèr ...Lescar e la plana deu Pont-Long, teoricament tamben ...Mes ...èi sautat la valea de l'Aubín ?? *(qu'espia de cap au hons)*. Lavetz ... aquò !!... Bòm, mes après tot, lo mei important qu'ei hèit. Lo restant ...e donc doman, que harà clar ! Que'm reconeisherèi mei plan a la claror ! Vam ...e on poirí jo pausa'm, tranquillòta ? Dab tot lo salopèr que hican dens los camps, que vau mièlher demorà's prudents . Cho ! mes ...que diserén ua lutz, acerà; que's sembla plan ...non, pas a ua maison, mes meilèu a ua vielha bòrda. A ! mes que serà perfèit, aquò, tà passar la nueit. Anem !
(que vira sobtament com un avion qui cambia de direccion).

NEGRE (canta o musica Jan Petit)

* HEITA 9 *

(los projectors que s'alucan sus lo dehens d'ua bòrda : ua amassada de monde qui son dispausats en cerc; au miei que reconeishen ELIA e ESTEVE. Qu'an tots aires de conspirators.)

ELIA *(que tira papèrs deu son sac)* - Aciu qu'avetz los tracts ...Que v'èi portat quauques documents ...en principi, confidenciaus. Legetz. Qu'i trobaratz d'autas informacions hèra interessantas. Que v'amuisharàn que ni lo Ministèri, ni Bruxelles ni tampauc los Americans ne mancan pas d'ideas. Ací qu'avetz tanden un liberòt. Que poiratz pescar ideas d'accion si, per escas, e mancatz d'imaginacion.

CASSORET - E entau corrièr, qu'ei tostemps la medisha Boèita Postau ?

ELIA - Non, non justament ...que hètz plan de'n parlar. La Pòsta, aquò qu'ei tròp riscat, adara. Lavetz que soi jo qui prenerèi tots los vòstes messatges entau Comitau Centrau. En

principi, que passarèi tot mes. Que seratz avertits per radiò e sustot, sustot, utilizatz noms de guèrra .

CLOVIS - Quidò, mes Jo ne voi pas que'm reconeishin !

ELIA - Siatz prudents, n'escrivatz arren, pas lo mei petit detalh qui'vs posqui identificar au cas on las vòstas letras e sijan gahadas, si jo, per exemple, e vienossi a estar arrestada ...

CASSORET - Òh ! mes qu'ei çò que hèm dejà, enter nos, au telefone.

ELIA - Lo telefone ! Justament, lo Comitatz que demanda a totas las brigadas d'esvitar lo telefone. Trobatz donc d'autes mejans tà comunicar enter vos ...

LABARRACA - Aquò qu'ei aisit d'ac díser ! Ne'ns vam pas totun hicar a har senhaus dab hum ...com los Indians !

GABRIELA - Mes qu'èm Indians ! Lavetz perquè pas ? ...

LA BERNASHÒTA - Que poirém tornar bruslar las sègas, suus camps, com autes còps. Mes ...ne i a pas mei nat plèish a talhar.

LABARRACA - Ne te'n hasquis pas, bèthlèu, las sègas, non haran pas hrèita per acú, se los lors plans e's concretisan.

CASSORET - Qu'èm justament aciu entà'c empaishar !

CLOVIS - Se podem !
(*que trukan a la pòrta, dab lo còde adequat*)

CASSORET - E vas orbir, Labarraca ?
(*Labarraca que s'a gahat ua matraca e que pren un èr agressiu tà se n' anar orbir*)

ESTEVE (*a tot doç*) - Que deu estar Felipòt. Qu'avè dit que seré en retard mes que vieneré.

LABARRACA (*a la pòrta*) - Qui ei ?

UA VOTZ - Que vieni entau bal ...

LABARRACA - De quin bal e parlatz ?

LA VOTZ - Deu bal dab Jan Petit qui Dança ...

*** HEITA 10 ***

FELIPÒT (*qu'entra*) - Diuvivant ! Quant de chipotís, entà poder entrar ! Un dia, que ve'u vau desbrembar, jo, lo vòste mot de passa ! Que coneishetz la mia votz, totun !

LABARRACA - Jo, ne coneishi pas a d'arres. La règla qu'ei la règla !

FELIPÒT - A tu, hòu, Labarraca ! Lavetz, se ne't digui pas lo mot de passa, que'm deishas dehòra?

LABARRACA - Exactament ! E enqüèra urós que n'agis pas tocat d'aquera (*qu'amuisha la matraca*), per darrèr las aurelhas, en prima !

FELIPÒT - A Miladiuvivant ! Dens quina galèra e'm soi anat hicar, jo, enqüèra !

ELIA (*en se n'arrider*) - Lo noste amic Serafin Labarraca qu'a rason.

CLÒVIS - Quiò, quiò, ...Sijam prudents !

ELIA - Que cau aplicar las consinhas dab hèra de rigor, sustot que la situation ne va pas vader aisida.

FELIPÒT(*qui reconeish Elia, que l'abraça amistosament*) - E donc, aci qu'es, tu ! Çò que soi content de't tornar véder .

ELIA - Jo tanben, figura't. E que soi enqüèra mei urosa de't saber dab nos ...

FELIPÒT - Praube de tu ! Se sabès quin soi estat revoltat quan ètz partits. E Jan, quin lo va ?

CASSORET (*qui escota despuish ua pausòta un pòste de radiò, l'aurelha pegada a l'aparelh, que puja còp-sec lo son en reclamar lo silenci*) - Cho ! L'emission que va començar ...

(*tots que s'apressan deu pòste qui emet sus l'aire de la Cucaracha*) .

" N'i a qui menteishen

N'i a qui menteishen

N'i a qui s'engreishen

N'i a qui s'engreishen

Au patac, tots qu'anaram...

Los petits defenderam....

LA BERNASHÒTA - Jo, la musica, que'm balha tostemps enveja de dançar.

LOS AUTES - Cho !

La VOTZ deu pòste - Aciu Radiò de l' Ombra ...Los paisans que parlan aus paisans ...
(*musica*)

LO PÒSTE - A nueit, mei que jamei, demoratz a l'escota. Dens ua pausòta, lo Comandant de la seccion "La Toja qui Shaca" que'vs va parlar en dirècte.

CASSORET - E donc hòu ! Lo Big Boss !!

FELIPÒT - Cho ! Escotatz ! ...

LO PÒSTE - Lo Comandant de la seccion "La Toja qui Shaca" que'vs parla.

" N'èm pas, nosautes, passeistas en esclòps. Ne ploram pas suus paradís perduts. Que sabem, lo noste mestièr de paisan qu'a hèra cambiat despuish las originas. Qu'èm prèsts entà las

importantas evolucions qui deven desmarrar lo mei lèu possible... Mes, qu'arrefusam que la moneda e las leis deu marcat e sijan los sols motors deu cambiament. Ne podem pas imaginar tà doman ua societat equilibrada shens un monde rurau plan viu. Pr'amor d'aquò, que lançam ua aperada a tots, roraus e non roraus, vosautes qui partatjatz los nostes chepics e los nostes espèrs, ça-vietz lutar dab nos. (*musica*)
(*tots qu'aplaudeishen dab estrambòrd*)

FELIPÒT - Aquò qu'ei enviat !

ESTEVE - Aqueth tipe ...Aqueth tipe ... que'u hèi un pòt, tè ! (*qu'abraça lo pòste*)

LA BERNASHÒTA - Qu'èi quasiment tot compres ...

LABARRACA - Quan volhitz, jo que passi a l'accion. (*en muishant, miaçant, la matraca*)

CASSORET - Cho ! Har doç !

CLÒVIS - Quiò, quiò ! Docejar !

ELIA (*en s'en arrider*) - L'amic Labarraca que's desbremba lo combat que deu demorar non-violent.

LABARRACA - E lavetz, ua matraca n'ei pas un fesilh, totun !

LOS AUTES - Cho !

LO PÒSTE - Adara, escotatz los messatges personaus :

" L'ors qu'aima lo mèu" ...

" Lo milhocà que brusla" ...

" Sus la ribera, que hè de mei en mei sec" ...

" Qu'avem acabat de cargar las balas rondas" ...

LA BERNASHÒTA - E bè, que n'an chança, tè ! Pr'amor nosautes, las balas rondas, que n'i demora enqüèra mei de la mieitat dens los prats ...

LOS AUTES - Cho !

LO PÒSTE (*qui segueish*) - " La guiha de Pèir qu'a porcerat" ...

" Lo bonur qu'ei dens lo prat" ...

" Antoena, Miqueu e Felix qu'an hèit bon viatge" ...

" Qu'ei l'òra de mòlher las vacas" ...

LA BERNASHÒTA - A miejanueit ? E donc, perdiu, ne son pas en avança !

LOS AUTES - Cho !

LO PÒSTE - " Desina'm un moton" ...

" Los cabelhs que son bèths" ...

" Emile, estruça't los esclòps" ...

"Lo tractor qu'ei malaud" ...

Atau que s'acaban las nostes emissions entà uei. Aci Radiò de l'Ombra. Los paisans que parlan aus paisans. Doman, sijatz a l'escota a la medisha òra. (*musica*)

CASSORET - Nosautes tanben, que vam acabar, pr'amor qu'avem tots arrédalh de copat ... (*qu'espia la montra*) E qu'ei dejà doman ... (*a Elia*) T'on vas dromir, a nueit ? Ça'i a casa, se vòs.

ELIA - Non, non, que t'arremerci mes qu'èi tot çò qui cau, ací dehens (*qu'amuisha lo sac*). D'alhors, que me'n vau a nueit, que m'agrada caminar dab las estelas... Lo mens possible de contactes dab los de la Seccion. Atau qu'ei la mia navèra vita d'agent de ligason ...

FELIPÒT - Que't debes sentir plan soleta ...

ELIA - Sola ? A quidò, que'n soi estada, acíu, pendent tròp de temps ! Sols, dab Jan, contra tots ! Sols, quan n'avem pas podut seguir ! Sols quan arribà, ahamiada, la tropa deus cans qui vienèn arrecaptà's troçòts de las nostas tèrras ...E arron,sols enquèra, shens avièner, shens amics, shens espèr, au miei de la horrèra qui s'agita, dens la hromiguèra de la vila. Quidò, que l'ei plan coneishuda la soletat ...(*un temps*)

Mes uei, ne soi pas mei sola. Tostemps suus camins ...que rencontri a paisans qui's tornen hicar de pès. Paisans animats de la certitud de cambiar lo monde ...Que torni alucar ehlamas e que m'escaloreishen. Qu'apartieni a la grana confraria de l'espèr. N'èi pas mei vagar de m'estancar enlòc. Mes pertot, quan passi, mans que's tenen. Que torni créder a la solidaritat. Non, ne soi pas miei sola...

CASSORET (*que'u hè un pòt*) - Adiu Elia ...Nosautes tanben qu'èm dab tu, suu camin . (*petit brut dens un cuenh de la bòrda*)

ESTEVE - Que'm sembla d'aver entenut a botjar ...

FELIPÒT - Quidò, a jo tanben ...

GABRIELA - E jo tanben ... Que'm sembla que vienè d'acerà ... (*Labarraca que's precipita, la matraca miaçanta*)

CLÒVIS - Qu'èm fotuts !

LABARRACA (*de las colissas enlà*) - A ! Que t'i gahi, aujami de malur ! Aqueste còp, n'i vas pas copar ...

VOTZ DE PIBOLETA - Non ! non ! Ne'm truquitz pas ! Ne'm truquitz pas ! Que'vs vau explicar ...

LABARRACA - Bè quidò ... Que m'at pensi ...Segur que't vas explicar ...e devant tot lo monde, per dessus lo mercat !

*** HEITA 11 ***

(*Labarraca que torna en arrapar per lo còth la praubo Piboleta mei morta que viva.*)

LABARRACA - Qu'ei aquera coccinèla ! Qu'èra en trin de ns'espionar !

PIBOLETA -- Qué nani ! Ua frinèsta de la bòrda qu'a un carrèu copat ...lavetz ...Lavetz que soi entrada tà'm hicar a l'acès tà la nueit ...

LABARRACA - Quiò ! batala, batala, praubina ...Se pensas que't vam créder !

PIBOLETA - Mes que v'asseguri ...

LABARRACA (*qui comença a la segotir*) - Entà qui e tribalhas, vam, parla ...Tà la Policia o la Gendarmeria ? E seré meilèu tau Ministèri de l'Agricultura ...hé ?

CLÒVIS - Segur, que'ns va denonciar, aquera ...

FELIPÒT - Avisa't ! Que'u vas copar las alas ! Ne poirà pas mei volar !

GABRIELA - Praubeta ...que sembla plan esvariada ...

LABARRACA - Que'n pòt estar ! Que' u vam amuishar, nosautes ... Vam ... Apitem viste hèit, un tribunau popular. Que la vam jutjar de tira .

CLÒVIS - Jo, ne'm mèscli pas d'aquò !

LABARRACA - Que la condemnam a mort tà l'exemple e que l'executam suu pic !

CASSORET - He, hòu ! docejar ! E la non-violéncia dens tot aquò ?

LABARRACA - Praube Cassoret, tu dab la toa non-violéncia ...que vam anar luenh atau ! Que vam avançar ! Un bon pet de fesilh plan com cau, e hèita la causa ! Viste hèit e plan fotut ! O lavetz n'ei pas la pena de parlar de luta, e de combat, e de victòria e t'at sei jo ! ...

ESTEVE - Luta, quidè; combat, quidè; mes non-violent, praubàs ! Atau qu'at avèm decidit !

ELIA - Mes...qu'ei aquera brava Pivoleta ! (*que se n'arrid*)

PIBOLETA - Que'm semblava tanben ... la toa votz que'm disè quauquarren ! E donc, qu' arribas au bon moment,tu ! ...

ELIA (*ironica*) - D'on sòrtes, atau ? Que't credí a jamei emigrada sus las tèrras generosas de la plana deu Gran Gave! ...

PIBOLETA - Oh, que't racontarèi !... Mes demanda prumèr ad aqueth mahutràs de'm deishar tranquilla! Mon diu senhor ! que va fenir per copa'm l'arrea a las alas, aqueth macarèu !

ELIA - Dèisha-la, dèisha-la, Serafin ...Que i a bèth temps que la coneishi tè, aquera pivoleta. Que t'asseguri, plan incapabla qu'ei de har mau a ua mosca. Tè, que soi segura que ne demandaré pas miélher que de tribalhar tà nos. Que'vs poiré servir d'agent de ligason ...Que poiré estar lo vòste telefone ...

PIBOLETA - A condicion de poder demorar au país, jo que harèi ço que volhitz.

ELIA - E donc, Vòm! (*a Cassoret*) Que la pòts rensenhar sus tot. Segur, ne parlarà pas.

PIBOLETA - Que podetz comptar sus jo.

LABARRACA - O tè ! Qu'ei pecat ! Per un còp que i avè drin d'accion ...

CASSORET -(*à Labarraca*) Quiò, quiò,...Que créi que i a enqüèra causas a règlar enter nos...(*à Piboleta*) Que veiram doman çò que vam poder har tà tu ! ...Vam ! En atender, salut la companhia ! Adiu Elia ! Dinc a las purmèras ...E hòu, Estève, qu'ès tu qui guardas la clau ? Ne't desbrembis pas de plan clavar pertot.

ESTEVE - Sias tranquille.
(*que se'n van tots en abraçar Elia qui demora dab Estève*)

* HEITA 12 *

ELIA (*en amassar la soa saca*) - Lavetz atau, gojat, lo hilh unic de Roseta e de Maurici que's diverteish en har resisténcia ?...

ESTEVE (*vexat*) - N'èi pas briga l'impression de'm divertir !

ELIA (*agressiva*) - E son emociions hòrtas que cèrcatz en atènder de préner la succession deu vòste pair ?...Digatz-me, ne'u haré pas tròp gai au vòste papa, se sabè que jogatz au guerilherò!

ESTEVE - Anatz l'ac díser, se voletz !

ELIA - En principi, l'eretèr d'ua bòrda com la vòsta, ne' s pausa pas tant de questions d'aqueras. Que's manca beròi lo bac agricòla, qu'escagassa l'autò tota nava de papa, que rasona com un tambor e que mespresa tant que pòt los ganha - petits de la contrada ...(*un temps*). Vertat qu'ei ...ne pareishetz pas tròp credent, vos ! ...

ESTEVE - Que cau plan quauques excepcions tà confirmar la règla ! Totun, que'm permeterèi de'v sinhalar que'm soi escadut au bac deu purmèr còp e qu'ei tanben un diplòma d'engenhaire agronòma

ELIA - A ? ...(*un temps*) E la vòsta resisténcia ... Que çò qu'ei au juste ? Avetz dejà participat a quauques accions ?

ESTEVE (*ironic*) - Participar a l'organizacion de la Seccion dens lo sector, participar a la constitucion deu grop " Jan Petit", aquò e pòt estar considerat con lo començament de la debuta d'ua accion, non ?

ELIA - Mes, de segur ! (*ironic au son torn*) E a casa ? ...e v'escadetz a har drin de ...resisténcia ... devant Roseta e Maurici ? ...

ESTEVE - Que hèm çò que podem ! Que ns'esforçam de copar los ritmes de productivitat, de guardar un minimum de qualitat de vita... a defaut de non pas poder cambiar sensiblement las granas decisions ... (*un temps*) Tè, doman matin, que me'n vau taus ceths !

ELIA (*shiulant en se trufar d'eth*) - E donc hòu ! Aciu que n'ia eroïsme ! Mossur que va aus cèths ! E shens l'autorisation, que'm pensi, deu meste e associat de pair qui seré mei fier de vedé'u en trin de har l 'arredalh ...

ESTEVE - Exactament !

ELIA - E donc hòu ! Qu'ei la medalha de la Resisténcia que'vs meritatz ! Quina accion coraluda capbath los bòscs deu parçan ! (*un temps*) Mes, au fèit, berojin, çò qui'v mia a escopir atau dens la sopa ??

ESTEVE - Lhéu, aquera sopa ne m'agrada pas tròp ...E ne m'agradan pas tanpauc los qui hèn procès d'intencion aus autes, los qui pretenden ha'v portar la carga d'un passat qui n'ei pas vòste ... (*esmaliciat, enfin*) E'vs figuratz, lhèu, estar la sola e l'unica qui cred a la solidaritat ? Qu'èi, jo, de segur mei de meriti que vos pr'amor jo, après tot, qu'èri dens lo bon camp !...E puish ...qu'en soi hart, a la fin, de la vosta trufanderia !Jo, que hèi çò que puish. Tanpis se ne'vs agrada pas !!

ELIA (*que baisha lo cap e après un tempsòt*) - ...Quiò, que compreni ... Que compreni tanben qu'i pòt aver drin d'eroïsme a anar taus cèths, a còps. (*que s'aprèssa d'Estève e que'u hè un pòt*) Que't demandi perdon, Estève. Que soi estada hèra maishanta, tot de uei. Los pairs que t'explicaràn lhèu que soi passada entà'us véder. Que voi que sapis qu'ac regrèti adara .

ESTEVE - N'i a pas arren a regretar Qu'èm tots aqui entà ensajar de compréner, entà saber e har saber lo monde qui volem ...

ELIA - Quiò, qu'as rasonAdiu, Estève. Dinc a betlèu ... (*que sòrt*)

(*Estève qu'estupa la lutz, que clava la pòrta de la bòrda en sortir*)

NEGRE

Canta o musica "Jan Petit Qui Dança"

Hèita 13 : tirada (cf. Texte original en français)

* HEITA 14 *

(*En çò deus Lacassanha. Qu'ei de d'òra, lo só que's lhèva. Gaudia que hè yoga, los pès en l'aire. Qu'a los uelhs clucats, que boha hòrt mantun còp. Estève qu'arriba de pos dab un peiròu de cèths. Que's trebucan... Crits de suspresa*)

GAUDIA (*en se'n arríder*) - Salut ! Vous êtes Etienne, je suppose. Moi, je m'appelle Gaudia (*que'u ten lo pè. Eth, susprés, qu'esita, puish que'u sarra com qui sarra la man. Que pausa lo peiròu au ras de la figura de Gaudia*)

Hmm ! (*que sen*)...Vous apportez la forêt ! (*que pren un céth. Qu'a tostemps los pès en l'aire*)
Ce sont des champignons tout neufs, qui ont poussé cette nuit ?

ESTEVE - Allez savoir Mais vous ...quand est-ce que vous avez ..."poussé" là ? Si je comprends bien, vous naissez encore plus vite que les champignons ? Et vous sortez la tête en bas !

GAUDIA (*que s'en arríd*) - C'est comme ça que poussent les champignons, chez moi, en Hollande.

ESTEVE - Ah ben ...c'est probablement parce qu'ils ont de jolies jambes et qu'ils ont envie de les montrer.

GAUDIA (*qu'arríd mei hòrt*) - ...et comme ils ont une vilaine tête, très vénéneuse, avec de gros boutons rouges, ils la cachent dans la mousse, sous les feuilles.

ESTEVE (*qu'arríd tanben*) - Vous dites : chez vous ...en Hollande ? Mais alors ...

GAUDIA - Mais alors ...mais alors, mon papa champignon est un bon gros cèpe à sympathique tête barbue de l'espèce des Julius Van Der Dongen.

ESTEVE - Ah quiò ! tot que s'esclareish ! ...

(*que va pausar lo peiròu en un còrn, que's sèd a taula, que's sèrv un cafè, que béu*)
Une poussée de Van Der Dongen ! (*un temps*) Et vous êtes là pour quelques jours, avec votre père ?

GAUDIA - Papa a dû repartir très tôt ce matin pour Amsterdam. Et moi ...je me suis invitée chez vous...si vous voulez bien de moi.

ESTEVE - Ma foi, si vous n'êtes pas un champignon trop parasite ...

GAUDIA - Parasite ?

ESTEVE - Oui, enfin ...je veux dire : si vous n'avez pas la mauvaise habitude de pousser partout chez les autres ...

GAUDIA - Je suis un affreux champignon parasite ! Je grimpe aux arbres. Je suce les plantes ...le sang des gens. Je troue même la pierre et je m'accroche aux rochers.

ESTEVE - Encore ... du moment que vous ne voulez pas, vous aussi, planter des maisons un peu partout ...

GAUDIA (*que's torna apitar sus pès*) - Moi aussi, planter des maisons un peu partout ?

ESTEVE - Ben oui ...parce que je me méfie ! L'espèce des Van Der Dongen, c'est bien gentil. Mais, des fois, ça devient un peu encombrant.(*mei sec*) Surtout quand ça se met à

intoxiquer mon père à moi pour lui faire avaler je ne sais trop quelle histoire de village hollandais !

GAUDIA - Vous n'êtes pas d'accord avec notre projet de village ?

ESTEVE - Ah ? Parce qu'en plus c'est aussi le vôtre ! (*que'u tend ua taça de café*) Est-ce que les champignons hollandais prennent du café le matin ?

GAUDIA - Non, merci ...Je vais me faire du thé. (*que tira de la soa saca, un paquet de tè e que's hica au preparar. Silenci*)

Vous n'avez pas répondu à ma question : vous n'êtes pas d'accord avec le projet ?

ESTEVE - D'après vous ?

GAUDIA - Vous vous rendez compte de la richesse que peut représenter pour votre région un village qui accueillera, pendant plusieurs mois de l'année, au moins six-cents Hollandais ?

ESTEVE (*mancant estofà's dab lo café*) Qué ? Shèis cents Hollandés ? Més ...qu'ei ua invasion, perdiu !!

GAUDIA - Vous n'aimez pas les Hollandais ?

ESTEVE - Qui vous parle de ça ?

GAUDIA - Eh ! bien ...la preuve !

(*silenci. Estève que hè passar la malícia en béver mantun horrups de café. Arron que's lhèva, que pren Gaudia per les espatlas e que la mía dinc a la frinesta*)

ESTEVE - Vous voyez, là, ces alignements d'arbres, le long de la cour ?

GAUDIA - Chez moi, on les appelle des prunus (" prounouss"). En français, on dit, je crois, prunus ...

ESTEVE - Ouais, des prunus ... Regardez- les bien : on dirait des touristes ! Il ne leur manque plus que le short et le caméscope ...(*un temps*) Avant, quand j'étais enfant, il y avait une haie avec des noisetiers. J'écrasais les noisettes entre deux pierres. Une fois sur deux, ça faisait de la purée ...

GAUDIA - Vous êtes contre les prunus ...et contre les Hollandais.

ESTEVE - Je suis contre les prunus, ici, oui. Dans leur pays d'origine, je ne dis pas.

GAUDIA - C'est comme les Hollandais : il n'ont qu'à retourner dans leur pays ! (*un temps*) vous êtes raciste, quoi !

ESTEVE - Mais non ! Ça n'a rien à voir ! Je suis contre le colonialisme, ça oui !

GAUDIA - Le colonialisme ?

ESTEVE - Ben oui : le colonialisme ! un village de six-cents Hollandais dans une commune de deux-cents habitants, c'est du pur colonialisme ! C'est l'exploitation par des plus riches d'une situation de faiblesse économique passagère. C'est la mise à mort, par asphyxie délibérée, d'une culture ... C'est ...

GAUDIA - Vous parlez vous-même d'une situation économique difficile! Et vous refusez une solution qui peut apporter la prospérité à votre commune !

ESTEVE (*furiós*) - Mes au gran, doble, mila diuivant ! Est-ce que dans votre petite cervelle de girolle hollandaise vous imaginez, seulement une seconde, les conséquences de ce que vous voulez faire ?

GAUDIA - Et qu'est-ce que nous voulons faire, à votre avis ?

ESTEVE - Mais je vous le repète : créer de nouvelles colonies !!

*** HEITA 15 ***

MAURICI (*qu'entra. Qu'a entenut la darrèra frasa, furiós*) - Òc ...qu' ei lo moment, ben, de parlar de colonia ... Que t'i credes, tu, lhèu en colonia de vacanças ! ...E donc, nosautes qu'avem juste fenit de mólher, s'ac vòs saber ...

ESTEVE (*en se llevar*) - Qu'arribi ! Qu'arribi !

MAURICI (*de cap a Gaudia*) - Vous avez bien dormi ? Vous n'avez pas eu trop de bruit, ce matin ?

(*qu'aperceu lo peiròu de ceths, que s'aprèssa, miei interessat, miei desdincós*)

GAUDIA - Bonjour ! Non, pas de problème. J'ai dormi ...j'ai dormi ...comme un champignon! (*còp d' uelh de cap a Estève qui demora plantat au miei de la pèça*)

MAURICI - Comme un champignon ?

GAUDIA - Comme un champignon de Hollande. Vous ne connaissez pas ? Les champignons de Hollande, ils poussent la tête en bas. C'est pour ça qu'ils ont une petite cervelle. Ils sont stupides. Ils préfèrent pousser sous les prunus que sous les noisetiers dont on écrase les noisettes pour faire de la purée !

MAURICI - Ah ! Bòm !... (*de cap a Estève*) Adara que vam acabar de mólher shens tu. Ve-t'en a la Prada-baisha e comença de har bòtas. Que cargaram abans mieidia. Au vrèspe, que dalharàs lo Prat de la Hont, e jo, que vau bojar lo Camp de Dessus.

ESTEVE - Au vrèspe ...au vrèspe, que me'n torni taus ceths dinc a tres òras.

MAURICI - Qué ? Enquèra aus ceths ?

ESTEVE - Dab l'auratge d'abans-ier e la lua vielha, que't van fóter ua possada ! Aqueste matin, ne m'a pas calut ua òra entà pleiar lo peiròt. Qu'ei lo moment de'n profieitar.

MAURICI (*furiós*) - Dab tot lo tribalh qu'avem ! ...

ESTEVE - Lo tribalh que pòt atènder. Pas los ceths.

* HEITA 16 *

(*Roseta qu'arriba en córrer. Que sembla hèra cuentada. Que cèrca quauquarren dens las tiretas*)

ROSETA (*a Gaudia, tot en hurgar dens las tiretas*) - Bonjour, mademoiselle. Vous êtes bien matinale.

GAUDIA - Bonjour, madame !

ROSETA - Vous avez bien dormi ?

GAUDIA - Comme un champignon hollandais à la lune vieille

ROSETA - A ? ! ...(*a l'òmi*) Que cèrqui la podra tà lavar la maquina. A ! Tè, que l'èi.

MAURICI (*en muishar Estève*) - Que vòu enqüèra tornar taus ceths, au vrèspe.

ROSETA - Dab tot lo tribalh qu'avem !

MAURICI (*a Estève*) - E vedes !

ROSETA (*tostemps pressada, a Gaudia*) - Peut-être que vous prendriez un peu de lait ?

GAUDIA - Non merci, madame. Je bois mon thé comme ça.
(*Mes Roseta qui n'a pas atèndut la responsa, que s'ei precipitada de cap au frigò*)

ROSETA - Mon dieu ! Il ne m'en reste pas une goutte ! (*a Maurici*) Fais-moi penser à acheter du lait à Inter(*que se'n va en córrer*). Je vais laver la machine à traire.

GAUDIA (*estonada*) - Et... à traire quoi ?

ESTEVE (*en se'n arríder*) - Buvez votre thé et ne cherchez pas à comprendre. Ça, c'est encore une autre forme de colonialisme : l'imparable logique de l'agro-alimentaire !

MAURICI (*en se lamentar*) - Que't previeni, en har atau, dimenge que'n seram enqüèra a cargar arrédalh.

ESTEVE - Dimenge ?...Ne risca pas ! Qu'ei l'obèrtura de las escrevissas. E la pesca de las escrevissas ne dura pas sonque tres dias.

MAURICI (*estavanit*) - Mes,...que pescas las escrevissas, tu, adara ?

ESTEVE - A comptat d'augan, quidò.

MAURICI - Dab tot lo tribalh qu'avem !

ESTEVE - E puish, la setmana qui vien, que calerà que tròbi un moment tà anar amassar las petites pescas deu Suquet. Que començan a madurar e, dab la sabor qui an, que seré pecat de las deishar pèrder.

MAURICI (*au bòrd de la crisi*) - Las pescas deu Suquet ! Mes ...que't fotes de jo, bahida ! : n'an pas que la peth e l'os !!... Dab lo tribalh qu'avem !

ESTEVE - Que calerà tanben pensar a pleiar ua barrica de pruas entà har aiga de vita.

MAURICI (*escandalisat*) - Com se n'i avè pas arren de mei pressat ! Dab tot lo tribalh qu'avem ...dab ua propietat com la nosta !

ESTEVE - E tè, tant qu'i pensi. Tàu mes de seteme qui vien, que preni quinze dias entà har las vrenhas a Monenh, dab amics.

MAURICI (*en sortir, enrabiât*) - Que vòs anar vrenhar a Monenh ! Com si n'avèm pas pro de tribalh ací ! Mes ...en har atàu, que'm demandi çò que'n va demorar de la nosta propietat, dens quauques temps d'aciù ...

(*Gaudia e Estève que s'espian e que se n'arriden com tistèths*)

GAUDIA - Si je comprends bien, quand vous allez chercher des champignons ou ramasser des poires, vous faites votre crise d'adolescence ...à retardement ?

ESTEVE - Non ! Que non pas, Mademoiselle ! Je résiste ! Je fais de la résistance ! ...

GAUDIA - Ah ? Il faudra m'expliquer un petit peu mieux ... (*que pensa*) Cet après-midi, je viens avec vous aux champignons !

ESTEVE (*viu*) - Alors là ...il n'en est pas question ! Les coins à champignons, c'est top secret. Ça ne se dit à personne. Et surtout pas à vous ! Pour avoir, après, six-cent Hollandais à mes trousses, dans les bois !

RIDÈU

* HÈITA 17 *

(*Musica de "Jan Petit" qui va crescendo. Piboleta que torna gahar au repic e que se'n va*)

FELIPÒT - A perpaus d'accion, justament, figuratz-ve, dijaus passat, qu'aví l'ensemíator a casa. Qu'èra en trin de s'aucupar de la Pigueta ...Lavetz, jo, a l'esconuda, que te'u pani los sos flacons; que t'èi vueitat tot aqueth salopèr e qu'i èi fotut a la placa semença deu vielh taur de Camilha

LA BERNASHÒTA - Lo qui ei magre com un minja-mosca e qui's sauva com un lapin autanlèu qu'apercèu la coda d'ua vaca ?

FELIPÒT - Abans nau mes, que n'i va aver suspresas dens las cortz de las vacas deu parsan !
(*que se'n arriden, sonque Labarraca qui hè lo mus*)

LA BERNASHÒTA - N'an pas fenit d'aver cuentas, au Centre d'Ensemíacion !

CLOVIS - Que'ns vam har gahar !

FELIPÒT - Dinc en America, qu'at vam tot virar de cuu en sus ! Pensatz, qu'avèn importat la loa semença congelada d'acerà ! (*que se'n arriden de mei bèra*)

LABARRACA (*en morganmar*) - Conerias, tot aquò !

GABRIELA - E jo, d'abans-ier, qu'èri a la mairia tà demandar ua ficha d'estat civiu. Lo secretari qu'estò aperat dens lo cabinet deu maire e jamei ne tornava...Lavetz, tà passar lo temps, qu'espèièi drin çò quei avè suu burèu e que'm vei los formularis de demanda de prima a l'ectara. Lavetz, tè ... istuèra de non pas demorar shens har arren, que'm soi permetuda d'aportar quauques correccions ...necessaris, au men avís ! E sabetz aqueras famosas declaracions...

FELIPÒT - Òc ...declaracions sus "l'aunor"

GABRIELA - Quiò ! E donc qu'èi drin rafresquit l'aunor de la comuna !

ESTEVE - "Los purmèrs que seràn los darrèrs" ... e lo contrari tanben, com de plan entenut !

CLOVIS - Dia ! Que'ns vam har gahar !

GABRIELA - Los zeròs que son vaduts shèis, los tres qu'an hèit ueits ...e har petar dètz ectaras ad aqueth qui'n a un hardèu... E hican vint de méi ad aqueth aute qui n'a pas gran causa : atau que bohara mei a d'aisa !

FELIPÒT - Que vei lo mus de quauques uns quan van arribar las primas !

GABRIELA - E jo que voirí estar soritz dens la Direccion departementau de l'agricultura tà enténer las reclamacions ...

LABARRACA - Conerias ! Colhonadas de mainadòts, tà passar lo temps ! ...Har petar bombas ! Aquò, que cau har ! Tè, jo, que'n vau fóter ua a la prefèctura, a nueit ! ...

CLOVIS - Que'ns va har tots fusilhar, aqueth hilh de p ...!

ESTEVE - Cho ! Adara qu'i èm ! Que'u torna gahar ...e juste lo ser on Cassoret n'i ei pas ...

LABARRACA (*de mei en mei violent*) - E ua qui 'ac hasqui tot petar ! Que lo prefèct e'n vadi shord !

ESTEVE - Vam, vam, docejar. Qu'atenderàs que lo "chef" e sija present entà préner ua decision com aquera.

LABARRACA - E donc, qu'ei presa, la mia decision. Tu, qu'ès aqui e tu, que remplaças lo chef. Donc jo que me'n vau pausar ua bomba a la Prefectura. Arres ne m'arrestarà pas. (*que hè semblant de partir*)

CLOVIS - Serafin, pensa a la toa prauba mair ...

LA BERNASHÒTA - E on l'as, aquera bomba, Serafin ? Vam, amuisha'm-la. Ne n'ei pas jamei vist.

GABRIELA - Tè, jo tanben que serí plan curiosa de'n véder ua.

LABARRACA - Bombas ...bombas ...que ve'n poish trobar tant que volhitz !

ESTEVE (*espiant l'òra*) - Cho ! Cara'vs que v'ac prèi ! Qu'ei l'òra de la radiò. (*Qu'aluca lo pòste. Que hèn silenci. Musica. E la votz coneishuda ...*)

LO PÒSTE - Aciu Radiò de l'Ombra. Los paisans parlan aus paisans. Escotatz quauques messatges personaus :

-Lo hasan qu'aten las pastilhas tà la ganura.

-Arnaut e Jacolin, n'anitz pas a la hèira.

-Qu'ei lo moment de segar lo macaròni.

LA BERNASHÒTA - Tè ! ...Ne sabí pas que's segava, lo macaròni !

LOS AUTES - Cho !

LA VOTZ - Lo silenci qu'ei d'aur.

- Los guits que chaupatejan dens lo clòt.

- Lo vin que serà bon.

- A hum, ahumalhas ...

ESTEVE (*dab fòrça gèstes*) - Cho ! Escotatz !
(*tots que's demoran cò-sec com petrifiats*)

LA VOTZ - ...Tripas e castanhas,
Boharòc, còc, còc

Pomas e esquilhots. (*tots que's lhèvan com ressòrts*)

- Lo guindolh qu'ei tròp roi.
- La cigonha que vòu la soa chocrota...

(*que's precipitan sus cròfes, que'n sòrten tot un batahòdi e en particulèr lampas electricas*)

ESTEVE - E adara, mics, a nosautes de har.

LABARRACA - Pas tròp lèu ! Drin d'accion !

ESTEVE - Viste ! viste ! Ne'ns desbrembim pas las fusadas ...(*espiant l'òra*) Viste, alé hàut!
qu'avem juste lo temps ...

CLOVIS - E credes que ...E vau lo còp que vieni jo ?...(Estève que'u lança ua lampà, dab
rauja)

* HÈITA 18 *

(*que devaran en córrer dens la sala, au miei deu public. E que s'i hèn a balisar ua pista
d'aterrissatge, dens l'alea centrau. Qu'entenem l'arroncada d'un avion qui s'aprèssa.
L'aparelh qu'apareish e lo pilòte que hè quauques virolets com qui vòu pausà's. Piboleta que
s'aprèssa de l'avion e que hè la pèga autorn d'eth. Lavetz lo pilòte que'u crida :)*)

Lo PILÒTE - Haut! Haut! Haroleta piboleta de l'estiu,
Vam, que t'ac prèi, tira't au mei lèu deu poshiu.
Pr'amor que't coparàs l'aleta, piboleta
E ne vederàs pas tornar llevà's l'aubeta ...
(*Pivoleta que sòrt de l'empach e l'avion que's pausa*)

TOTS - Lo Baron Verd !

LO BARON - E òc, de carn e d'òs, deu cèu tot dret cadut
Entà servi'vs a tots, au mei lèu, soi vienut.

ESTEVE - Viste! Que cau escamotar l'avion. (*au baron*) Ne lambinem pas aciu. Ne caleré
pas que's susprenin.

CLOVIS - Non, non, ne cau pas demora's aciu !

LO BARON (*com lo qui tira l'espada, a la d'Artagnan*) :

E un, e dus, e tres, que trauqui com perditz
Lo qui s'avisaré de'm càder enter los dits !

LABARRACA (*de maishanta umor*) - Quiò, quiò ! Batalís, tot aquò ! Qu'espèri que'ns avetz
portat ...çò qui cau ! (*que hè lo gèste de copar la gòrja a quauquun dab un cotèth*)

LO BARON - Çò qui cau! çò qui cau!! E cretz poder gahar -Dab quauques vielhs fesilhs, los qui'ns volen panar!
- N'ei pas en segotir per la caravata -Qui van vader intelligents los nostes tecnocratas !

LABARRACA - Mes lavetz, que cau har : atender ...e har arren ?

LO BARON - Coratge e paciènça, a tots qu'en va caler - Plegar com un vencilh, resistir, no cader !

Qu'ei l'òra, mon amic, de's bàter e de nhacar
De tièner e de sarrar, lutar shens flaquejar.

(a tots) Viver au país volem, non pas deishar la plaça
Aus qui'ns volen gahar com peish dens ua naça.
Doman, paisans, qu'auram navèth monde rurau
E que'vs perpausi a tots de ve'n balhar la clau !

GABRIELA (*saunejant*) - Un navèth monde rurau !

LABARRACA - E òc, mes que cau esperar que sija la bona clau tà poder entrar dens lo vòste "navèth monde rurau". Pr'amor jo, qu'èi paur qu'agi hèra de monde qui demorin devant la pòrta !

LO BARON - Aquò qu'ei la question. E qu'at cau díser plan :
E sabetz tots aciu, çò qu'ei d'estar paisan ?

(*que s'espían tots, estonats. Que segueish*)

Suu gran trône assedut, l'Eternau enrabiat
Honhava a còp de pè los crums, esmaliciat.
" Qué son los mens paisan vaduts dens aqueth monde ?
Ce cridè au lugran, en jurant dab abonda.
E l'arcanjo agronòma aperat au burèu
Que devó explicar, gran vivant, au mei lèu
Aqueth aulor hastiau d'on vienè tan maishant.
- Meste, qu'ei lo lisièr, ce digó en baishant
Lo nas sus los esclòps, e plan embarrassat !
Com la cloca qui auré berdi cotèth trobat !
- Aquera n'ei pas l'auta ! A que'm sèrv d'embauchar
Ua tropa d'obrèrs qui non pòden empaishar
Tots aqueths mahutràs d'emposoa'm la tèrra ?
Qu'at van tot massacrar ! La natura sancèra !
E mon aiga tan blosa e mon èr tan leugèr !
Mes, miladiuvivant, e cau pèrder l'espèr
De'us véder plan gerar çò qui'us aví balhat ?
Quina raça esvariada ! A! Quin tropèth ingrat !
Que n'èi lo cap virat ! Dinc a mas praubas vacas
Que las hèn vèder hòlas, perdui ! Quant de cohats
E's pèrden a la fin ! E n'an pas qu'ua lèi :
Rendament e profieit qui govèrnan com rei !
Adara que n'ia pro ! Que'n soi mort de chagrin !
Que va totun caler ana'n au gran camin :
Que voi har plaça neta e desbarrassa'm plan
Deus qui an desbrembat çò qu'ei d'estar paisan !
- Mes Senhor, digatz-me, quin ac vau desmesclar :
Los bons e los maishants ? ...Açò n'ei pas tròp clar !
- Per los peus de ma barba, engenhaire agronòma

Gran arcanjo deu cèu, tot bardat de diplòmas,
Tu tanpauc ne saps pas reconéisher un paisan
Qui prepara con cau la vita entà doman ?...

ESTEVE (*qui pren la seguida, tà respóner a la question*)

Lo qui baila la terrà a tot doç com un malh
Lo qui s'estanca au cap d'ua arrèca, escotant
L'infatigable grith qui lo ser va cantant
Qui se'n torna bojar dab au còr mei de gai...

Lo qui arreguilha urós, respirant l'arredalh
Lo qui putza la fòrça entà har en davant
En espiar lo sócoc dens lo cèu ehlamant
Qui aima l'aulor deu hust e deu vin dens lo chai...

Lo qui envita a plaser a la hèsta deu mai
Los vesins e amics qui arriden en trincant
Lo qui parla au vielh arbe en secret, chebitant,
Qui desglara los jorns, shens n'aver nat desgai...

Aqueth qui's sent ligat per un amor carnau
A la tèrra qui balha e qui a tostemp balhat
E qui tribalha dur en pensant au mainat
Aqueth donc, que serà lo paisan eternau.

(*tots qu'aplaudeishen e lo Baron que torna seguir*)

LO BARON - Tot lo Q.G. inquiet que m'envia en urgéncia
Pr'amor d'ahar seriós, de la màger importéncia :
Lo torisme en çò vòste e vòu ganhar terrenh
Dab aqueth Hollandés nomat Van Der Dongen.
Un paisan deu parçan que s'ei hèit son complici
Que s'apèra ...vam,vam ...(*que sòrt un papèr de la pòcha*) Lacassanha Maurici.

(*tots que s'espian, embarrassats, de cap a Estève qui baisha lo cap*)

Insèctes ahamiats que teishen un aranhat
Sus lo noste país; qu'at an tot combinat.
Bòdas e bordalats, camps, pradas e vitatges,
Qu'ac vòlen tot crompar, tà har navèths vilatges.
Taus toristes segur ! (*ahuecat*) Que'us disem : tà dehòra !
Rapaces ! Shuca-sang ! N'ei pas enqüèra l'òra
De'ns préner çò que ns'an deishat los nostes pairs !
Lavetz hardits biarnés, coratge e au tribalh !

(*moment de silenci*)

ESTEVE (*en sospirar*) - Bòm ! ...E donc, s'èi plan compres, que cau que me'n torni taus cèths ! ...en urgéncia ...!

LOS AUTES - Aus cèths ?! ...

NEGRE

* HÈITA 19 *

(Pivoleta que canta "la caça aus perassons" sus l'aire de "la chasse aux papillons" de Brassens)

Un bon diablotòt a la flor de l'atge
La cama leugèra e l'uelh calinòs
En cantan beroi fòrt gaujós ramatge
Se n'anava aus cèths, aus perassons.

Quan se n'arribè au cap deu vilatge
Hialant son gusmèth, vedó Cendrilhon
Que te'u ditz : "Adiu ! Lo cèu que't menatge !
Ça'i dab jo aus cèths, aus perassons".

Com l'ausèth urós de deishar sa cauja
Que's cambià la rauba e puish los cauçons
E barlin-barlàn, devath deu boscadge
Que se'n van aus cèths, aus perassons.

Mes ne sabèn pas, devath de l'ombradge
S'esconè l'amor e son agulhon
Qui traucava plan los còrs d'aqueth atge
Lo còr deus qui cèrcan perassons.

Quan se hasó tendre e drin tròp volatge
Que'u digó n'ei pas dens mon cotilhon
Tampauc dens lo plec de mon blanc corsatge
Que vas trobar cèths o perassons.

Hòla que'u cridè de's demorar sage
Mes dessus sos pòts, pausà dus potons
E qu'estó dròlle de còrna-quilhatge
Sus l'erbeta au miei deus perassons !

En s'arrevirant de cap au vilatge
Que's jurèn d'anar tropa de millions
De miliards de còps, tanben davantatge
Amassas cercar los perassons.

Tant qui s'aimaràn, tant qui los nuages
E'us esparnharàn dias tròp negrós
Que se n'anaràn devath deus boscatges
En desbrembar cèths e perassons.

* HÈITA 20 *

(*Hens lo bòsc. Estève e Gaudià que cercan cèths. Que'n i a un, devant, que's ved plan mes era ne'u ved pas !*)

ESTEVE - Bouh ! C'est froid ! Froid ! Glacé même !...

Ah ! ça se réchauffe ...ça se réchauffe ... ça se réchauffe de plus en plus ! C'est tiède ... Bouh ...mais ça se refroidit ...Ah ! ça se réchauffe ! Chaud ! Chaud ! Ouh ! Brûlant ! Bouillant, même ! ...(*ne'u ved pas enqüèra. Estève que l'amassa e que l'i hica devath lo nas*) Il te ferait tomber que tu ne le verrais même pas !

GAUDIA - Tu vois bien que les Hollandais... ils ne sont pas doués pour trouver les champignons ...(*un temps*) Ce n'était pas la peine que tu te fasses tant de soucis pour tes coins à cèpes ! (*eth que se'n arrid e era que's sèd, en pensar*) ...De toutes façons...ce n'est pas vraiment pour m'apprendre à chercher des champignons que tu avais bien voulu m'emmener avec toi aujourd'hui ! Je me disais bien, aussi ...(*era que sospira, eth qu'ei genat*) Enfin, je dois reconnaître que tu sais bien faire la leçon ...Tu es un bon moraliste ...c'est bien comme ça qu'on dit en français ?...

Dès qu'on est rentré à la maison, j'écris une longue lettre à mon père pour lui expliquer qu'il faut renoncer à ce projet !

ESTEVE (*que sauta de gaujor*) - Non ? ! Tu vas faire ça ?

GAUDIA - Bien sûr ! Puisque tu m'as convaincue que j'étais une idiote ...que cette idée de village est odieuse ...qu'on n'avait pas le droit d'exploiter une région de cette façon...C'est bien ce qu'il fallait que je comprenne, non ?

ESTEVE - Et ...tu crois que tu vas réussir à convaincre ton père ?

GAUDIA - Pour qui tu me prends ? Evidemment !(*petit arrider de despieit*) Et en plus je vais lui prouver que c'est une opération qui économiquement ne tient pas. Il me croira. C'est quand même moi l'économiste de la famille ! De toutes façons, mon père fait toujours ce que je veux.

Lavetz !!

ESTEVE - Oh ! Mesqu'ès un anjo, tè ! Qu'ès un anjo ! (*que'u hè dus pòts*)

GAUDIA (*un temps*) - ...Et il ne me reste plus qu'à faire mes adieux ...aux champignons du coin...

Ça, ils doivent bien rire, les champignons du coin, de me voir si bête... Moi qui croyais, avec cette histoire de village, apporter sur un plateau le bonheur à toute la région... Et toi aussi, tu dois bien rire là-dedans ...dans ta grande tête de "pérasson" intelligent !

(*que s'estuja la cara e que's hica a plorar*)

ESTEVE (*que's sèt au ras d'era e que's la tien per l'espatla*) - Gaudià !

GAUDIA (*ploran tostemps, que hè semblan de's voler desgatjar*) - Laisse-moi ! Fiche-moi la paix ! Dès ce soir, je rentre à Amsterdam !

ESTEVE (*que la sarra drin mei hòrt*) - Gaudià ! Ne pleure pas ! Lo men petit mosseron a jo!!

NEGRE

Fin de la canta " la caça aus perassons" per Piboleta (devan deu ridèu) o en musica.

*** HÈITA 21 ***

(*la sala comuna de la bòrda deus Lacassanha. Maurici e Van Der Dongen que discuteishen autorn de la taula mentre que Roseta, tostemps cuentada, que vira de dreita e de gaucha*)

V. d. D. - Je vous répète moi à vous : ça économiquement ne tenir pas.

MAURICI (*contrariat*) - Et moi, je dire le contraire ! Ça économiquement, tout à fait tenir la route, miladiuvivant ! ...De tota manière, aqueth vilatge, que'u haram !

V. D. D. - Je avoir sur place laissé faire étude par spécialiste ...

MAURICI - Un spécialiste, un spécialiste, tu parles ! Un especialista en tulipas, ben !

V. D. D. (*suspres*) - Un spécialiste en tulipes ? Non ! Un grand spécialiste économique. Moi, pas pouvoir dire son nom ... Mais grande, grande spécialiste !

MAURICI - Eh bien, n'en parlons plus ! Si ce village ne vous intéresse pas, je m'adresserai ailleurs... Ne'ns vam pas totun deishar passar devath deu nas, las subvencions de Bruxèlas ! e se n'ei pas un vilatge hòlandés, que serà bèlge, anglés, grèc o...alemand ! ...

ROSETA - O lavetz deu Païs-Baish !

MAURICI - E tè! ...Çò qui cau, sustot, qu'ei recuperar las tèrras.

V. D. D. - Vous, pas être fâchés sur moi... Nous ensemble pas faire village ...Mais nous peut-être ensemble faire maison.... Nous, faire famille...(un temps) Estève et Gaudià eux se vouloir marier avec eux ...ensemble, tous les deux !

MAURICI (*suspres*) - Estève et Gaudià ?

ROSETA (*estavanida, a Maurici*) - As remercat quauquarren, tu ?

MAURICI - Non ...(a V.D.D.) Estève ne nous a rien dit, à nous ...Aquò, per exemple !!

ROSETA - Pourtant vous savez, en général, il nous dit tout .

NEGRE

canta o musica : "Jan petit qui dança"

* HÈITA 22 *

(Dens la bòrda. Amassada deus Resistents : qu' i son los sheis mes tanben Elia, Pivoleta e Gaudià)

CASSORET (a Elia, en l'i balhant deus envelòpas) - Aciu qu'as los renshaments que ns'an demandat. E aqui la lista de las accions tà l'autòna qui vien. Mes que t'ac prèi, ditz plan au Q.G. qu'èm hèra inquèts a perpaus d'aqueth projècte de vilatge. Que'ns balhin au mei lèu ordis tà passar a l'accion. Que cau har quauquarren mes ... qué ?

CLOVIS - Jo que serí d'avis d'ac deishar càder tot !

ELIA - Malurosament, aqueth projècte hòu que's sembla precisar ...

ESTEVE - Òc ...qu'ac crei saber, jo tanben.

GAUDIA - Vous savez, pour un promoteur, il y a beaucoup d'argent à gagner dans une opération pareille. Et il m'a fallu beaucoup d'imagination pour arriver à prouver le contraire à mon pauvre cher papa...Il faut croire que son aveuglement paternel m'a beaucoup aidée.

ESTEVE (en la potoant) - Mauvaise fille !

GAUDIA - Parce que tu te prends pour un bon fils, peut-être!

ESTEVE - Mieux vaut en rire qu'en pleurer ...

ELIA - E son los Alemands qui an montat lo còp ?

ESTEVE - Ò ! Lo pair ne me'n ditz pas tant, e sabetz ! ...Enfin ...quidè ...pensi que quidè ...

CLOVIS - E los Alemands ne badinan pas !

GABRIELA - Mes totun, çò que cau har tà que'ns fotin la patz !

LABARRACA - Ha'us petar ua bomba ! (que s'arreviran tots, silenciós e reprobators) Ò ! Perdon ! que m'a escapat !

CASSORET - A, non lavetz ! Açò ne pòt pas mei durar ! (a Elia) Que's cau hicar a la plaça deu monde d'aciù ...

FELIPÒT - A nueit passat, qu'èi enquèra saunejat qu'èri expropriat. Que i avè un salopàs d'uissier qui'm gahava per la pèth deu cuu e hòp !(en mimar) que m'expediava dens lo clòt dab los guits !

CASSORET (a Elia) - E saps, que condi sus tu tad explicar tot aquò, acerà (qu'amuisha lo cèu). Que'ns perpausin un plan ...sèi pas, jo ...Que'ns diguin çò que cau har? Pr'amor saps, aqueste còp, qu'èm plan decidats a anar dinc au cap... e luenh, hèra luenh ...s'ac cau !

LABARRACA (*miaçant*) - Quiò, hèra luenh !

CLOVIS - Jo ... que'm resèrvi ...

ELIA - Que t'ac prometi, que vau har passar lo messatgeE, tè, que'n vau parlar personaument au Baron Verd.

FELIPÒT - A ! Quiò ! Au Baron Verd.

ELIA - Ne i a pas qu' eth, qui pòt trobar ua solucion. Aqueth tipe, qu'a autant d'imaginacion com d'audàcia ... Ne serí pas tròp suspresa que'u tornassitz véder, un d'aquestes dias ...

FELIPÒT (*en escarnim lo Baron*) - Pòts créder, que's haré, a nosaut's plan de gai
Deu tornar véder aciu tà trincar dens lo chai !

TOTS (*en se n'arríder*) - Bravò, Felipòt !

ELIA - Lo Baron Verd qu'estó hèra impressionat, l'autè dia per lo vòste grop. Que soi segura que ne mancarà pas de v'aidar .

NEGRE

Jan Petit que Dança

- HÈITA 23 -

(*La sala comuna de la bòrda Lacassanha. Roseta e Maurici que son vestits sus lor 31. Qu'atenden visitors d'importencia. Estève, com tot dia, que lei, tranquille dens un cuenh e la soa atituda que contrasta dab la nerviósitat deus pairs*)

MAURICI (*en espíar l'òra*) - Que deven arribar a onze òras. Mes que m'estonaré qu'arribassin a l'òra. Ó lavetz, ne serén pas fonccionaris. E enquèra mens, fonccionaris euròpencs.

ROSETA (*en arrantjar la caravata de l'òmi*) - Quin t'ès atifat !

MAURICI - Ne van pas, en sus, espíar s'èi hicat la camisa com cau e s'èi la caravata de truvèrs !

ROSETA - La presentacion ...a còps ...que pòt influençar ! (*a Estève*) Tu, que t'aurés totun podut vestir drin mei plan ...

MAURICI - Se m'avèn dit que devossi jo passar un examen ...au men atge ! ... Un" examen d'agricultura generau " que disen ! E tu, lo ton diplòme d'engenhair agronòma ne'us sufeish pas !

ESTEVE - Qu'at saps plan, n'ei pas briga parièr. Que pòden estar engenhaire agronòma e non pas saber çò qu'ei de mólher ua vaca o semiar mongetas...

MAURICI - A ! Aquò ...

ESTEVE - Que'm pensi que vòlen sustot saber a qui ...

ROSETA - Mes quidò ! Que's vòlen rénder compte se's pòden ahidar a nosautes. (*a Esteve*) E tu, ne'us anis pas condar que te'n vas aus cèths tot còp que te'n gaha l'enveja ...

ESTEVE - Sias tranquilla, mamà. Ne soi pas pèc !

MAURICI (*en léger un troçòt de la letra*) - "Le diplôme européen est désormais obligatoire pour exercer une activité agricole dans le cadre communautaire". Qu'ei escrivut, negre sus blanc ! Ne sei pas se'vs rendetz-compte ! Se'm manqui aqueth examen, que'm poish anar arrajar las puçs ! ... Si enqüèra, avèn fixat un programa... Mes non ! Aquí, tè! paf ! que t'escriven tà t'anonciar dens tres dias que passas un examen ! ...(*que torna léger*) "Le but de cette épreuve orale est d'évaluer votre agriculture générale"(*que's torna hicar la letra a la pòcha*). Que te'n foteri, tè, jo, ua agricultura generau !

ESTEVE - Ne't chepiquis donc pas atau ! Que deu estar aisit, aqueth jòc. Que vòlen sustot saber se coneishes plan las basas ...

MAURICI (*en espïar per la frinèsta*) - Las basas ! Las basas ! Quinas hilhas deu diable de basas ?...Ne soi pas anat a l'escòla dinc a trente ans, e jo , com tu ! (*còp-sec, panicat*) Cho! Tè ! Aquí que son !
(*Roseta que's precipita a la frinèsta dab eth*)

ROSETA - Mes ...e quant son aqui dehens ? ...

MAURICI - E ben ! Hilh de puta, hòu !(*que s'escapa de cap a la cramba*) Bòm ! Viratz-v'ec com volhitz, jo que me'n vau ! ...

ROSETA (*en lo gahar per la vèsta*) - A ! Que t'ac prei, e ! N'ei pas lo moment !

*** HÈITA 24 ***

(*Qu'entran a coda- l'i- sega au darrèr deu Baron Verd*)

LO BARON VERD (*en sarrar la man de Maurici e Roseta*)
Doctor Bònd, president "Honoris e Causà".
Qu'ei gran aunor, tà jo, de'vs sarrar hòrt la man ...

ROSETA - Adishatz Doctor !

MAURICI - Encantat !

ESTEVE (*a tot doç*) - Ne siatz pas tròp dur, totun ! ...

LO BARON VERD (*a Estève*) - Siatz donc rassegurats, n'èm pas inquisitors
E ne'us vam pas rostir sus lo huec a tot doç ! ...
(*que presenta lo jurí*) - Lo meste professor Van Delacrécelle
Deu mei gran Institut flamand de Bruxèlas.
- Her Doktòr Ludwig Azausitbramarlotau
De l'Universitat màger de Koenigsbrau.
- Un eminent scientific, el Doctor Juanin Bartissol
De la Calendreta Quandocalienta el Sol.
- Mèste Pandòre Cotelàs, lo noste grefièr.
- E enfin Sinhore Giovanni Tagliatelli...

LABARRACA (*qui'u copa sec*) - Prego, no Sinhore ! Dottore ! Professore ! Comendattore!!

LO BARON - Scusa, si ! Comendattore Tagliatelli
De l'illustre institut roman Fiascòrelli .

MAURICI (*esvariat, a Estève*) - E ben ! Mila haut !

LO BARON - Entà esvitar tota irregularitat
Purmer que v'ac prèi, carta d'identitat !
(*Maurici que sòrt la soa, impressat*)

ESTEVE (*qui hè un signe au Baron tà'u significar de no'n pas har tròp*) - Que vau cercar la mia. (*que sòrt ua pausòta*)

AZAUSIT...(*a Maurici*) Fou safez hapitude, fou, gome ça, trafailler dans le champ afec le crafate ?!

MAURICI - Non...non, doctor ! Sonque lo dimenge ... Enfin que voi díser ...(*Azaus. que'u hè carar e qu'escriu quauquarren sus un carnetòt. Clovis, entertant qui verifica la carta d'identitat d'Estève qui ei tornat*)

LO BARON - Hèra plan ...Shens tardar que vam préner plaça.
Nosautes, per aciu ...E los dus, juste en faça.
(*que s'installan autorn de la taula*)

ROSETA (*timidament*) - Excusatz-me, professor, mes ...que'v volí demandar ...Enfin, qu'acceptaratz de demorar tà minjar dab nos ? ...

LO BARON - No mes, n'ei pas possible ...ei ua plaseria ?
N'ensajatz pas, atau, d'inflençar la frairia ? ...

ROSETA (*mequejant*) - Mes doctor ...enfin professor ...que volí juste saber quant ...

LO BARON - A ! Que v'ac prèi, Madama hètz donc drin de silenci
Que posquim enfin obrir nosta dòcta seença.
(*Roseta, cap-baisha que se'n va asséder dens un cuenh*)

(Lo Baron que pausa tròç de papèr plegats en quate sus la taula)

- Aciu qu'avetz papèrs preparats entà vos,
E causitz, que v'ac prèi, dens l'ordi tres questions.

MAURICI *(a Esteve)* - Vam, a tu purmèr !

ESTEVE - Non, a tu !

LO BARON *(s'impacientant)* - A! Mossurs ! que v'ac prèi ! Que cau seguir l'usatge
Balhar prioritat au qui a lo mei d'atge.

(Maurici que causeish donc tres papèrs e que lei lo purmer, amuishant un engüeish qui va creishant)

MAURICI - "Çò qué i a dens lo uelh de l'aulha ?"
(que torna díser esvariat) "Çò que i a dens lo uelh de l'aulha ,"...
(qu'espia Estève com estarramosit)

TAGLIATELLI - E facile ! E troppo facile !

DELAPLAYA - Fácil ! Demaciado fácil !

VANDELACRECELLA - C'est vraiment donné, comme question, une fois !

LO BARON - Lo noste gran Gionò qu'at digó mei d'un còp
E tà n'ac pas saber ...que cau estar esclòp !
(silenci. Clovis dab un gòng com dens lo jòc deus 1000 liuras que desglara las segondas)

VANDELACRECELLA - Allons, une fois !

TAGLIATELLI - Andiamo ! Presto !

AZAUSIT.. - Schnell ! Schnell !

MAURICI *(a Estève)* - At saps, tu, çò qué i a dens lo uelh de l'aulha ? ...*(Estève que hè signe que non)*

ROSETA - Lhèu ...ua proba ...

VANDELACR.. - On ne souffle pas une fois !

MAURICI - Dens lo uelh de l'aulha, que i a ...que i a ... Lhèu ua malaudia ...*(que se n'arriden com tistèths)*

LO BARON *(a Tagliatelli)* - A vos, gran professor, doctor ès aulherís
Balhatz-nse la responsa e shens har chipotís.

TAGLIATELLI - Dens l'uelh de l'aulha que i a l'insondable mistèri de las òriginas. Lo long caminament deus sendèrs ...Lo caumàs deus estius. La peur de la nueit dens la montanha, deu

pericle e deu lop qui rondaleja. Los belaments deu matin, a l'esguit deu dia, tà tornar dens lo tropèth...

Dens l'uelh de l'aulha que i a tanben la pèga abitud de seguir lo tropèth despuish sègles e sègles. En marchar tostemps hens lo reng, lo nas contra lo cuu de la de davant, per segur, l'esperit ne va pas en s'orbínt...Dens l'uelh de l'aulha, ...

LO BARON - Bravo, bravissimo ! mio caro dottore !
(a Maurici) A la dusau question, qu'auratz mei escadença
De segur n'èi pas paur, que'vs hèi tota confiènça.
(Maurici que desplaèga lo dusau papèr)

MAURICI (en léger) - "Balas redondas e bòtas quarradas" ...
" Balas redondas e bòtas quarradas" ? !...
(que's tira un mocader de la pòcha e que s'eishuga lo front)

VANDELACR.(s'impacientant) - Allons ! "Balas redondas e bòtas quarradas", une fois !
(silenci. Maurici qu'espia a Estève qui hè signe de non pas saber. Lo Baron que hè signe a Delaplaya)

DELAPLAYA - Las balas que son redondas com ei redon lo còsmòs, tot çò qui rotla, arrondit, vira o se desplaça...Redondas com la feminitat e la doçor d'ua maishèra...Redondas com los astres e las planetas dens los orisonts infinits....
Les bòtas que son quarradas com la racionalitat, l'estabilitat e l'immobilitat. Com las certituds qui son la basa deus sistèmas, com l'argument qui serv a explicar.... Com ad a dit Platon en passant dens lo prat ...

LO BARON (admiratiu) - Coneishetz la question hèra plan e com cau.
(a Maurici) E sauratz a la fin, respòner a la tresau ??

AZAUSIT. (que gaha lo darrèr papèr e que'u desplega, enerviat) - "Safez- fou chanter les choux ?"
(mina desesperada de Maurici)

VAN DELACR. - Savez-vous chanter les choux, une fois ?

MAURICI - Chanter les choux ?

LO BARON - Quiò, quiò, cantar caulets ! La question qu'ei fòrt clara
Anem ! qu'i va caler respòner, e lèu, adara !

MAURICI (a Estève) - E saps, tu, cantar caulets ?

ESTEVE - E non ! Mes qu'èi entenut a diser que's hasèr ...
(Lavetz, lo jurí que's hican a cantar e dançar la cançon deus caulets)

LO BARON - Mossurs, constati que tà cantar los caulets
Que v'i entenez com pòrcs tà huelhar mesturets !
Mes qu'ètz tots juste bons entà minjar caulets
Com çò qu'ètz tots los dus : un bèth par d'asolets !

(que sòrt, drapat dens sa dignitat. Los autes que s'amassan los papèrs sus la taula abans de se n'anar)

MAURICI - Mes ...çò que i a ? N'i compreni pas arren, jo, ad aqueth jòc !

VANDELACR. - Ah ! vous n'y comprenez rien, hein ? Vous reconnaissez vous-même, une fois, que vous n'y comprenez rien ! ...

AZAUSIT. - Et c'est bour ça, jusedement, que fous êtes re-ga-lé !

DELAPLAYA - Recalato !

TAGLIATELLI - Zéro pointato ! Finito, il examino européano ! Ratato ! Cagato !

MAURICI *(prèst a plorar)* - Mes lavetz ...ne poiram pas mei tribalhar la tèrra ?...

TAGLIATELLI - Ecco ! Non si potra piu ! Finito ! Acabato !

AZAUSIT. - A moins que fous fous azoziez afec un agriculdeur qué lui il a l'examen européen!

ESTEVE *(en har l'inocent)* - E que i a monde, per aciu, que s'i son escaduts ad aqueth examen euròpenc ? ...

MAURICI *(incredula)* - E pensas, tè, hòu !

AZAUSIT. - Mais zi ! Mais zi !, Mezieurs ! Nous afons auchourt'hui-même donnè cet examen à des agriculdeurs du goin ...

MAURICI *(vexat)* - E a qui ?

AZAUSIT. - Adendez ! Che recarte tan mon dozier ...*(qu'espia ua fica que sòrt deu son sac)* Il y a ...Il y a ...foyons ...Labarraca Zérafín ...

MAURICI - Qué ? Labarraca ?...Aqueth gran aso ?

ROSETA - N'ei pas possible !

TAGLIATELLI - E perqué non é possibilé ? Labarraca qué é un piccolo agricoultoré zentil ...ma...molto intelligenté...si, si !

AZAUSIT. - Il y a ...Cassoret Jean...Velipòt Roger...Zavignac Gabriela ...La Bernashòta Marzelle ...

MAURICI - Tè ! Que'n cadì de cuu ! Nosautes, qu'èm estats recalats e ad eths ...ad aqueths...pistolets, que'us l'avetz balhat !

TAGLIATELLI *(fachat)* - Balhato ? Balhato ? perqué balhato ? lo han pa-sa-to, e lo han ré-ou-tchi-to ! Han bënë rispounduto, elli !

ESTEVE - Lavetz, si ns'associam dab l'un d'aqueths paisans ...agreats, que poiram seguir lo tribalh de la tèrra ?

AZAUSIT. - Abzolutement, ya !

DELAPLAYA - Mes ...hay que amaneyar-se...muy pronto . Bous avé très dias solamente pour signar un countrato dab ellos ...

ESTEVE (*au pair*) - E donc, que cau anar véder Labarraca de tira .

MAURICI - Labarraca ? ...Aqueth con ?...Jamei !

TAGLIATELLI - Labarraca ? Grandé agricultoré ! Bellissimo avénir dans l'agricoltoura ! Que moi, si z'étais loui, non associarmi con n'importé qui !

ESTEVE(*au pair*) - Mes ne comprenes pas que n'i a pas d'auta solucion ! Nos, qu'avem las tèrras ; eths, qu'an l'examen ! Que'us cau convéncer de har quauquarren dab nos !

MAURICI (*qui ne'n pòt pas mei suportar*) - E donc, escota ...Convénce'us tot solet ! Hè cò qué volhis ! Vira'c- te com posquis ! Jo, qu'abandoni. Que't deishi tot ...Qu'at as tot aquiü ...Adara, que soi jo, qui vau anar taus cèths !

ROSETA - Aus cèths ?! N'ei pas possible ! (*Maurici que sòrt com hòu, seguit de Roseta*) Maurici ! Maurici ! E va plan ?...Es malau, o qué ?

- HÈITA 25 -

(*Quan son sortits, tots que parten d'un esclacarrat*)

ESTEVE - Cho ! ...Se ns'entenen ! N'em pas enquèra passats devant notari ...

(*dab enveja d'arríder*) Aqueth ...aso de Labarraca, e v'a dit, professor, s'èra a casa, au vrèspe ? Aciu qu'èi papèrs, prèsts a estar signats.

LABARRACA - Labarraca qué é un gran amico à mé. Qué yé crois qué yé peux signer per loui ... (*que's gaha los papèrs e que signa*)

ELIA (*qu'entra*) - Que soi demorada esconduda près de la porta. Tot qu'ei normau. Que cau tostemps estar prudents !

ESTEVE - Au vrèspe, que vau har signar los autes ...e los pairs, tà començar ! Qu'espèri lo Van Der Dongen que s'accontentarà de las tres bòrdas de l'Ahitau, com ad avem previst !

ELIA - Sustot s'ei ...lo gendre qui'u e'n hè la proposicion !

ESTEVE - Entà vos tanben, Elia, qu'avem pensat a ua plaça dens la nosta associacion ...

ELIA - Que'm va dret au còr, Estève. Mes non poish acceptar ... E saps, n'ei pas lo tribalh qui manca, aquestes torns, lo campèstre qu'ei atacat de pertot ...

NEGRE

- HÈITA 26 -

Musica " Jan Petit" e Piboleta que segueish en cantar :

Vòla, vòla, vòla,
Damiselòta deu Bon diu
Vòla, vòla, vòla,
Piboletòta de l'estiu
Pòrta bonur aus amorós
Que sian per tostemps urós,
Cap a l'avièner coratjós.

(gaujós carilhon de maridatge)

- HÈITA 27 -

Tots los envitats a la noça d'Estève e Gaudia que son amassats

TOTS - Visca los nòbis !
(que s'enten un pet tarrible, com ua explosion)

CLOVIS*(esvariat)* - Aquò, qu'ei un còp deu Labarraca ! *(Labarraca qu'arriba a huéc dens lo grop. Puish que's reconeish l'arroncada d'un motor d'avion qui s'aprèssa)*

MAURICI *(en se n'arrider)* - O,mes...aquò...ne seré pas, au mens, un còp d'aqueth ...quin l'aperatz, dejà ?...lo Baron Verd ? ...
(en efèit, l'avion qu'apareish e lo pilòte que geta punheradas de ris sus l'assisténcia. Tots que'u saludan de la man).

FIN

*Tous droits de traduction, de reproduction, d'adaptation
et de représentation réservés pour tous pays.
Mention d'auteur et de traductrice impérative
sur tout document, affiche, annonce dans la presse, etc.
se rapportant à cette pièce.
Toute représentation publique doit faire l'objet
d'une déclaration à la Société des auteurs et compositeurs dramatiques
(représentée dans les départements par la SACEM).*

La pièce LOS RESISTENTS DE JAN PETIT-QUI-DANÇA
est une traduction par Marie-Jo Ustaix-Etcheverry de la pièce
d'Yves Garric LES RESISTANTS DE JEAN PETIT-QUI-DANSE.
On peut se procurer cette version originale en français auprès de :

Les Ateliers du Tayrac
Yves Frémion
66, rue Julien Lacroix
75020 PARIS
Tél. 06 71 49 25 87

L'auteur tient à exprimer son amicale gratitude :

- à Marie-Jo Hustaix Etcheverry pour son remarquable travail de traduction ;
- aux Comelodians de Saut de Navailles, dans les Pyrénées-Atlantiques, et à Fernand Dauguet, l'animateur de cette talentueuse troupe, qui sont à l'origine de ce prolongement gascon des Résistants de Jean-Petit-Qui-Danse. Leur interprétation de cette comédie, comme de plusieurs autres de mon répertoire, a été pour moi un véritable enchantement ;
- A Yves Frémion, responsable des Editions des Ateliers du Tayrac, qui a bien voulu donner son autorisation à la mise en ligne de cette traduction.

ANNEXES

Que podetz hicar enqüèra
Beròi camòt de porquet
Cinc o shèis pomas de tèrra
Dus o tres caps de navet
Sau, esquiau e peberada
Mesclatz tot çò que voletz
Mes lo secret
N'ia pas bona sopa shens hicar caulet

N'ia pas bona garbura
Shens har petar lo chabròt
E shens trempar la mestura
Cadun hica çò que vòu
Mes qu'at cau tornar plan díser
Mesclatz tot çò que voletz
Mes lo secret
N'ia pas bona sopa shens hicar caulet

Las **ballas** son **rédon**das, **como** es **rédon**do, dens lou **cosmos**, **todo** lo que **roué**da, **rédon**déa, da bouélta, y sé **despla**ça.

Rédondas, **como** el **cír**culo de las **aparencias**, y de los encerram**ientos**.

Rédondas, **como** la **féminidad**, la **doulsoura** de un **pét**cho.

Rédondas, **como** los **astros**, y las **plané**tas, en los **horizontes** **infinitos**.

Las **bò**tas son **couad**radas, **como** la **racionalidad**, l'**estabilidad**, y l'**immobilitat**. **Como** las **certituds**, qué son el **foundam**iento, dé los **sisté**mas. (**Como** el **argou**mento, qué **sierbé** a **explicar**). **Como** lo a **dit**cho **PLATOUN**, **passando** en el **prado**

TAGLIATELLI - Ma qué**Dentro** l'occhio de l'**aouya** tché l'**insoundabilé** **mistè**rio delle **oridginé** ...Il **loungo** **caminaré** de les **sentiéri** ...Il **caloré** dé li **estiu** ...é la **pou** dé la **notté** **dentro** la **montagna** ...de la **tampé**sta , ..é del **loup**o qué **goula** , ...é li **bé**lamiento de la **matina**, a l' **au**ba, per **tournar** al **troupé**to.

Ma qué ...**Dentro** l'occhio de l'**aouya** que i a **taben** la **stou**pida **abitou**diné di **ségouiré** el **troupé**to **mentré** **sé**coli e **sé**coli. **Caminando** **sempré** **uno** **dopo** l'**altro**, il **naso** **contro** il **coulo** dé lé **soué** **compagnéri**, ma qué ...il **souo** **spirito** non si **apré** **fatchilmenté**...

Dentro l'occhio de l'**aouya**

VOTZ DE MAINAT (off) - Mes, **perqué** **dança** Jan Petit ?

VOTZ ADULTA (off) - **Perqué** **dança** Jan Petit ? E **donc**, qu'estò ua **drò**lla de **dança** ...e ua **drò**lla d'**istuè**ra...**plan** **trista** ...

Jan Petit que **vivè** a Vilafranca de Roèrga, en 1643...

Qu'èra **medecin** e **atau**, tot **dia**, qu'avè lo **parat** de **constatar** la **misè**ra **deu** **monde** **rurau**. **Lavetz**, que **prenó** lo **partit** **deus** **Croquants**, d'**aqueths** **paisans** **harts** de **pagar** **impò**sts e **corvadas**. E, au

cap de la lor susmauta, que's pensà poder negociar dab las autoritats, pr'amor qu'èra òmi de patz. Mes, que'u gahèn per trahida, que'u condemnèn a estar arroderat. E aqui, estacat a l'arròda, qu'estò trucat com tèrra...Quan lo borrèu l'esglaiashè lo pè, e la cama, e lo braç, e la man, e lo dit, e lo cap ...atau que dancè ua dròlla de dança lo praube Jan Petit... E atau lo suplici de Jan Petit qu'estò guardat dens la memòria deus òmis gracias a ua cançoneta de mainat... E vedes, shens ac saber, en cantar "Jan Petit qui dança" que hès viver lo sovier d'un òmi de ben, d'un resistant qui sabò díser non a l'opression deu praube monde.

TOR DE CONTRÒTLE - Aciú Tor de Contròtle deus Insectes (x 2)... Delta, Sierra, Ròmeò, que'v escoti ...

TOR DE CONTRÒTLE - Cèu desgatjat ... Vent de Nòrd à Nòrd-Oest de 3 a 4 nods... temperatura au sòu, 20 degres ...QNH 1018 milibars.

" N'i a qui menteishen
N'i a qui s'engreishen
Au patac, tots qu'anaram...

N'i a qui menteishen
N'i a qui s'engreishen
Los petits defenderam....

LA BERNASHÒTA - Jo, la musica, que'm balha tostemp enveja de dançar.

LOS AUTES - Cho !

La VOTZ deu pòste - Aciu Radiò de l' Ombra ...Los paisans que parlan aus paisans ...
(*musica*)

LO PÒSTE - A nueit, mei que jamei, demoratz a l'escota. Dens ua pausòta, lo Comandant de la seccion "La Toja qui Shaca" que'vs va parlar en dirècte.

CASSORET - E donc hòu ! Lo Big Boss !!

FELIPÒT - Cho ! Escotatz ! ...

LO PÒSTE - Lo Comandant de la seccion "La Toja qui Shaca" que'vs parla.

" N'èm pas, nosautes, passeistas en esclòps. Ne ploram pas suus paradís perduts. Que sabem, lo noste mestier de paisan qu'a hère cambiat despuish las originas. Qu'èm prèsts entà las importantas evolucions qui deven desmarrar lo mei lèu possible... Mes, qu'arrefusam que la moneda e las leis deu marcat e sijan los sols motors deu cambiament. Ne podem pas imaginar tà doman ua societat equilibrada shens un monde rurau plan viu. Pr'amor d'aquò, que lançam ua aperada a tots, roraus e non roraus, vosautes qui partatjatz los nostes chepics e los nostes espèrs, ça-vietz lutar dab nos. (*musica*)

LO PÒSTE - Adara, escotatz los messatges personaus :

" L'ors qu'aima lo mèu" ...

" Lo milhocà que brusla" ...

" Sus la ribera, que hè de mei en mei sec" ...

" Qu'avem acabat de cargar las balas rondas" ...

LA BERNASHÒTA - E bè, que n'an chança, tè ! Pr'amor nosautes, las balas rondas, que n'i demora enquèra mei de la mieitat dens los prats ...

LOS AUTES - Cho !

LO PÒSTE (*qui segueish*) - " La guiha de Pèir qu'a porcerat" ...
" Lo bonur qu'ei dens lo prat" ...
" Antoena, Miqueu e Felix qu'an hèit bon viatge" ...
" Qu'ei l'òra de mòlher las vacas" ...

LA BERNASHÒTA - A miejanueit ? E donc, perdiu, ne son pas en avança !

LOS AUTES - Cho !

LO PÒSTE - " Desina'm un moton" ...
" Los cabelhs que son bèths" ...
" Emile, estruça't los esclòps" ...
"Lo tractor qu'ei malaud" ...

Atau que s'acaban las nostes emissions entà uei. Aci Radiò de l'Ombra. Los paisans que parlan aus paisans. Doman, sijatz a l'escota a la medisha òra. (*musica*)

LO PÒSTE - Aciu Radiò de l'Ombra. Los paisans parlan aus paisans. Escotatz quauques messatges personaus :

-Lo hasan qu'aten las pastilhas tà la ganura.
- Arnaut e Jacolin, n'anitz pas a la hèira.
-Qu'ei lo moment de segar lo macaròni.

LA BERNASHÒTA - Tè ! ...Ne sabí pas que's segava, lo macaròni !

LOS AUTES - Cho !

LA VOTZ - Lo silenci qu'ei d'aur.
- Los guits que chaupatejan dens lo clòt.
- Lo vin que serà bon.
- A hum, ahumalhas ...

ESTEVE (*dab fòrça gèstes*) - Cho ! Escotatz !
(*tots que's demoran cò-sec com petrifiats*)

LA VOTZ - ...Tripas e castanhas,
Boharòc, còc, còc
Pomas e esquilhots. (*tots que's lhèvan com ressòrts*)

- Lo guindolh qu'ei tròp roi.
- La cigonha que vòu la soa chocrota....

groupe 1

R : Un caulet, dus caulets
E deus plan pomats, e deus plan frisats

groupe 2

Un caulet, dus caulets
Pleatz lo topin, dab hèra d'entrin

J.LUC : Tagada gada. Hou !

C1 : Ne's pòt har bona garbura,
shens botar mei d'un caulet,
Tròç de guita, tròç de cuja,
dab un drin se sarpolet

Pòrs, caròtas e mongetas,
Mesclatz tot çò qui voletz,

TOUS

Mes lo secret :
Ni'a pas bona sopa shens hicar caulets !

J.LUC : Tagada gada. Hou !

R : Un caulet, dus caulets
E deus plan pomats, e deus plan frisats

Un caulet, dus caulets
Pleatz lo topin dab hera d'entrin.

J.LUC : Tagada gada. Hou !

C : Que podetz hicar enqüèra
beròi camòt de porquet,
Cinc o shèis pomas de tèrra
dus o tres caps de navet

Sau, esquiau e peberada
Mesclatz tot çò qui voletz,

TOUS

Mes lo secret :
Ni'a pas bona sopa shens hicar caulets !

J.LUC : Tagada gada. Hou !

TOTS AMASSA
refrain final